

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KAFA

bi dünya...

HAZİRAN 2022 Sayı: 93
Fiyat: 15 TL - KKTG: 18 TL

AĞAM EĞLENİR BİZİMLE

Sunay Akın • Nermin Yıldırım • Aylin Balaban • Seda Günerçelik • Mahir Elmal Eriç • Umay Umay • Cem Derman • Levent Erden • Yekta Kopan
Nihat Sırdar • Kemal Sayar • Tanju Baran • Nilay Örnek • İsmail Saymaz • Marcus Gıral • Metin Uca • Başar Başaran • Kaan Koç • Etker Keret
Celi Karimov • Zili Saygı • Akşen Savaş • Elin Şensoy • Emrah Akbaş • Aslı Alpar • Bedi Ceylan Güzelce • Eylül Görmüş • Asya Seyhan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://trantey.org>

Vodafone'un en yeni mağazası Metaverse'te AÇILDI

DECENTRALAND 66,-1

Birlikte mümkün

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

vodafone

Vodafone ile Decentraland, DAO veya Decentraland Vakfı arasında herhangi bir ilişki, ortaklık veya sponsorluk bulunmamaktadır.

Mehmet Ali & Akşamsefası

BİR KİTABIN SAYFALARI

Baktım rüzgârsın sen
 Baktım çamaşır iptni zorluyorsun
 Hepimizin derdi güzel yaşlanmak sevgilim
 Baktım bir kitabın sayfalarını çeviriyorsun
 Ayağına terlik giy
 Bildiğimiz şeylerin taşında yalın ayak geziyorsun

Biz satranç oyuncusuyuz sevgilim
 Üzerimizde kara bir leke biz satranç oyuncusuyuz
 İnanmıyoruz ceketlere düğmelere
 İnanmıyoruz takvimleri savurarak gelen geleceğe
 İşte yitirdik bütün taşlarımızı darmadağınık oyun tahtası
 Bir tek şahımız duruyor sevgilim, o da evli, iki çocuk babası

Kelimeler önümüze çıkıyor sevgilim
 Uykumuzu bölüyor buradan çocukluğumuza kadar
 Buradan çocukluğumuza kadar bir telaş
 İçi boş kuşları kovalıyoruz ve bir sebep arıyoruz
 Herkese küsmek için
 Hemen o cumartesi buluyoruz, hemen o pazar

**Yaşamak çukur yerlere doluyor diyorlar
 Bu yüzden yıkıntıya dönüşse de yaşıyormuş insan
 Ama hep yıkıldığımız yeter sevgilim, biraz da kekik toplayalım
 Kıymetini bilmediğimiz şeyler var**

Yaşamak bir at gibi huysuzlanıyor kapımızda sevgilim
 Geçen günlere üzüldük tamam yola düşelim
 Düşünelim: başka günlerin duvarı daha sağlam
 Düşünelim: başka günlerin sokağı daha neşeli
 Başka evlerin kadınları erkekleri tam bir kahraman
 Tül perdeler uçuşurken başka evlerin pencerelerinde
 Bizi bir kitabın sayfaları arasında kurutuyor zaman

Ama baktım sen rüzgârsın sevgilim
 Kitapları bir başından bir sonundan okuyorsun
 Başucumda bir bardak su
 Beni başucumda bir bardak su gibi avutuyorsun

İşe Yarar Bir Şey filminden Leyla'ya ait bir şiir
 Senaryo: Pelin Esmer, Barış Biçioğlu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

BİTTİ

BİR AGACIN GÖLGESİNDE
UYUMAYI DÜŞLEDİK...

...AMA ORMANDAKİ TEK GÖLGE
ARTIK BİZİMİKİ, ÇÜNKÜ
AĞAÇLAR BİTTİ...

...BİR GÖLDE BALIKLARA
BAKMAK İSTEDİK...

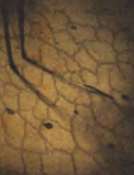
...AMA BU GÖLDE ARTIK HIÇ
BALIK YOK, HEPSİ BİTTİ...

...EN AZINDAN BİR NEHİRDE
KENDİ YANSIMAMIZA
BAKALIM DEDİK...

...ARTIK ORADA BİR NEHİR
YOK, ÇÜNKÜ ONLAR DA BİTTİ

...“SU NEREDE?” DİYE SORULDUĞUNDA
CEVAP ARTIK “İNEK İSTİ”
DEĞİL...

...YANI ESKİ TEKERLEMELER GİBİ,
SU DA GERÇEKTEN BİTTİ...

...GÜNEBAKANLAR YÜZLERİNİ
GÜNEŞE, SIRTLARINI BİZE DÖNDÜ...

...EKİMLER TÜKENDİ,
TARIM BİTTİ...

...DERİN NEFESLER YERİNİ
DERİN İŞ GEÇİRMELERE BIRAKTI...

...ÇÜNKÜ TEMİZ HAVA
BİLE BİTTİ...

“BURADA OLAN BİZİMDİR!”
“ÇOK OLAN HEP BÖYLE KALIR!”

...DİYE DÜŞÜNDÜK,
KALMADI, BİTTİ...

“BİZ BİTTİ DEMEDEN BİTMEZ!”
DİYE BÖBÜRENDİK...

...BİZ “BİTTİ” BİLE DİYEMEDEN
BİTTİ...

...HER ŞEY BİTTİ...

...TİPKİ HIÇ BİTMEYECEĞİNİ
DÜŞÜNDÜĞÜMÜZ DİĞER
ŞEYLER GİBİ...

...BİTTİ.

Bedia Ceylan Güzelce

çağır, gelirim

Ben bu yazıları bitirip, ben bu mevsimleri de bitirip, tüm evleri atlamadan, hiçbir kitabı okumaya ortasından başlamadan, sana geleceğim. Bir gün çağıracaksın beni ve ben sana geleceğim.

Beni çağır, ben gelirim. Dolam bağı bir yol seçmeyeceğim bu defa, doğrudan söyleyeceğim, çağırırsan gelirim. Biliyorsun, kimseye benzemem. Derin bir su akıyor aramızdan, ben onu aşip sana geleceğim. Gelmemek için bahaneler uyduracağım önce, küllüyen yalan, hep bir şeylerin arkasına sığınacağım belki, gün gibi ortada, ne kadar uzağa gitmiş olursam olayım ben dönüp sana geleceğim. Ellerimle büyüttüğüm saçların, gözlerimle boyadığım gözlerin olmasa, sırtındaki benleri, karnındaki izleri, ayaağındaki kırığın incelttiği bileğini, her bir dövmenin yerini filan bilmesem, belki böyle büyük konuşamazdım, dünyada kurulumuş her cümlemin sonuna ekleneneğim, beni çağır, sana geleceğim.

Son söylenmesi gerekeni en başta söyledim işte, karşına geçip, yıllarca iç geçirmekten iyidir. Bir nefes sıhhat gibi sana, dayamadığım sana, elbette gelirim, çağırırsan. Tüm kapıları kilitleyip, tüm pencereleri birkaç kez kontrol edip, tencereleri ocaktan alıp, çayın altını kapayıp, ters dönmüş terlikleri düzleyip, bir diş fırçası, bir terlik, uzun kolları bir üst ve mutlaka bir mont atıp çantama ve tüm perdelerini çekip bütün evlerimin, sana gelirim. **İçerilerimde uyuyakalan her şeyin ve herkesin üzerine örttüm, artık kararım kesin, seni uyandırmaya geleceğim.** Belki düşündüğün gibi değil, belki istediğin kadar yakına da değil ama gelirim. Çare bulunmaz değil, görünmezdir bazen, bu cümleyi ben kurdum, böyleyse istediğin zaman, istediğin kadar söylerim. Kilisede fısır fısır, camide gizli gizli bir şeyler konuşurken, dua ederken, artık dualar kişirlerde kendine yer bulamazken, bir sinagog çıkışı, çarpılar, artılar, mahzun hiç kullanılmayan işaretler çarpır gözüme, derken bir ışık, alır gözümü, rühulkudus müdür bilemem, kanat çırparak uzaklaşır, olağanüstü hikâyelerin böyle bir huyu vardır, kanat çırparak uzaklaşırlar aramızdan. Her metnin içinden bir küme çılsın ister insan kendine, sadece o cümleyi okuyunca, her söyleneni bileceğini sanır, işte ben o yanlı gıların üzerine basa basa, tüm yalanları ayaağımın altında çigneye çigneye, başta benim kendimi, sonra senin kendini, en sonunda da herkesin birini kandırdığı bir düzeni silip atar, yenisi kurulana kadar beklerim, dert değil. Beklediğime değer, nasılsa ben bir gün sana gelirim.

Gelirim, bir çağırmana bakar. Bir ateş, bir kıvılcım, sigaramın ucunu, mektubumun ucunu, şimdi elinde tuttuğun dergiden başlayarak

dünyanın ucunu yakar ve gelirim. Başkaları gemileri yakar, ben okyanusu, benzemem diyorum, anlamıyorsun. Bu bir meydan okuma değil, yıllar geçtiğinde bile üzerinden, bir bakışına, bir duruşuna, bir bardak suyu döke saça getirişine, bir süre gözden kaybolup sonra yeniden belirlişine hayran hayran bakar ve koşarak gelirim.

Adını capcanlı tutuyorum aklımda, kendime saklıyorum lakaplarını, hatırlamak üzere unuttum hatıranı ama dostlarımı, ailemi, göçmen kuşları, Bizans kalelerini, yeraltı şehirlerini, boş bardakları, rakı masalarını, yayınevlerini, kitapçıları, en moda gıysileri diken terziyi, mahallenin kedilerini, bakkalını, Marvel kahramanlarını, içi dolu ve içi boş konuşma balonlarını, sabah karanlıkta bindiğin servisleri, otobüsleri, şanslıysam dönüş yolundaki vapurları, Sultanahmet Meydanı'nı, Adem'i, Havva'yı, falanı filanı, Fener bahçe'yi, İstanbul'un balıkçılarını, çarapları, önce göbek kısmındandeline tişörtleri, yeryüzü masallarını, insanoglunun Mars hayalini, Ay yalanını, göğü, göğün bütün hallerini karşıma alırsan bana gelirim. Kaç kere kaç dört edeceğim bu hikâyede, seçmek güç, yiğitlerin yoğun yiyişi başka, komünist idealin peşinde geçen bir delikanlıya hep birden çok seçenек sunarakzihni bulandırır ben hayat, sana bana ne yapmaz, bu yüzden Üsküdar'da yeşil bir paltoyla tıra bzanlardan kaydıgımı kimsenin görmediği sa bahân hatırına, eğer bir yerlerde varsa eliyle oynacak yapan bir insan işte o insanın gücüne gitmeyecekse ben tüm oyuncakları da karşıma alırsan, yine sana gelirim.

Haziran yazısıyla vedalaşmak istemiyorum çünkü sonrası Temmuz. Zaman her zaman olduğu gibi aleyhimize işliyor, Temmuz demek, yıl bitiyor demek, şunun surasında gülecek, sevinecek, sıcaaktan bunalacak, öfff kış gelsin artık diyecek bez az bir zaman kalmış demektir. Ben bu yazıları bitirip, ben bu mevsimleri de bitirip,

tüm evleri atlamadan, hiçbir kitabı okumaya ortasından başlamadan, sana geleceğim. Bir gün çağıracaksın beni ve ben sana geleceğim. Sonunda seninle olacağım. Göçmen olarak gittiğin yurdun, yerlisi olarak döneceğim sana, belki seni bana davet edeceğim. Gidecek daha iyi yerlerim olsa giderdim, denderim, o yerlerin olurdu, kendimi bırakır, sözümlü de sakınır, bir köşede oturur beklerdim, inan. Yapamadıysam bir şey ama tek bir şey inandığımı, sana ge... Gizli bir tapınağın yerini bilip de söylemez gibiy, eski bir haritayı okur da okuyamaz gibiy, aramızdaki o derin su'dan içir de susuzluğumu gideremez gibiy, yeni bir haritayı yaşayıp da kimseye anlatamaz gibiy...

Derin bir su akıyor aramızdan, ben onu aşip sana geleceğim.

ilkbahar bahsi

Yazın ilk ayı olan Haziran'da bahardan bahis açmak da nereden çıktı demeyin. Bu sene hem Türkiye'de hem de yaşadığım yerde bahar gelmek bilmedi.

Bahar yalnızca yeşermek, tazelenip çiçeklenmek, yenilenmek değil bulanıktır da aynı zamanda. Kişin yükseklere yağankarın havaların ısınmasının ardından erimesiyle akarsular bulanır, denizlerin dip suları bulanır. Zıpkıncılar, "corba gibi" der bu hâline denizin ya da "boza gibi." Mis kokan hava, tazelenen bitkilerin polenleri, tozlarıyla bulanır. Kiş mevsiminin neşesiz ve saydam berraklığının ardından gelen baharın görüntüsü hep bir bulanıklığı işaret eder. Zihnimizin bulanışı da böyledir. "Benher bahar âşik olurum" diyen şarkıların işaret ettiği yertam burasıdır. Baharda, ta biattaki birçok şey gibi çeşitli hormon ve salgılarımız da coşkuya kapıldıklarından hayat daha tatlı, sevmek daha kolay, günler daha güzel gelir. Yine eski bir şarkı, "Mevsim bahar olunca, aşk gönüledolunca, sevenler kavuşunca yaşamak ne güzeli" diye anlatır bu durumu.

Bahar sözcüğü bizim dilimize Farsçadan, oraya da Sanskrit dilinden gelmiştir. Sözlükler, Sanskrit dilinde viharoolan bu sözcüğün iki anlamı olduğunu bahsediyor. Birincisi çiçek. Bu çok anlaşılır. **Bahar, çiçek demektir. Kiş boyunca mutsuz askılar gibi boştaki bekleyen ağaçlar ve kışkın, ölgün toprak, bahar gelince tepeden tırnağa çiçeğe keser.** İkinci anlamıysa "dağılmak"tır. Tek bir noktadan başlayan neşe, mutluluk ve canlılığın toprağın eriştiği her köşeye dağılması kastediliyordur belki de. Öte yandan, İngilizcede bahar anlamına gelen spring sözcüğünün kökü de "yayılmak, büyümek" anlamındaki Eski İngilizce springan filidir.

Baharın ne zaman başladığı kütürden kültüre farklılık gösterir elbette. Bunda coğrafya ve iklim kuşağının etkisini de göz önünde bulundurmak lazım. Bizim iklim kuşağımızda, bahar ekinoks olarak da bilinen 21 Mart tarihi "bahar başlangıcı" sayılan önemli tarihlerdendir ve birçok yerde Nevruz, Nowroz gibi adlarla veya doğrudan yılbaşı olarak kutlanır hâlâ. Çünkü bahar gerçekten de yılın başıdır. Eğer bir yılı, doğanın olması ve dirilip yeniden yaşamaya başlaması şeklindeki bir döngüye benzetecek olursak bu dirilmenin yaşandığı kısım elbette ki başlan gıc sayılmalıdır. Nitekim öyleydi de. Roma, Hristiyanlığı kabul edene kadar yılbaşı olarak Mart ayını kabul ediyordu. Buna şuradan da anlamak mümkündür. Avrupa dillerinin büyük bir kısmında Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık ayları için kullanılan kelimeler, İngilizcedekileri baz alırsak, september, october, november ve december şeklindedir. Ya da buna benzeyen şeyler. Bunlar adlarını Latince'deki, septimius (yedinci), octavus (sekizinci), novus (dokuzuncu), decimus (onuncu) sözcüklerinden almışlardır. (Mart ise onuncu aydır. Ancak Hristiyanlığın kabulünden sonra yılın başı, İsa'nın doğumundan Noe'le (kilisel arasında farklılık gösterse de bu tarih genellikle 25 Aralık'tır) en yakını başına çekilmiş. O yüzden mantık olarak yılın ilk ayı Mart olsa da takvim Ocak'ı kabul eder. Öte yandan, yıllık döngünün ilk ayı olan Mart'ın adı da başka bir maceradır. **Mart ya da bize Yunancadan gelen hâliyle Mars, Güneş sistemindeki bir gezegenin adı olmasının yanı sıra aynı zamanda Eski Yunan panteonunun savaş tanrısının da adıdır.** Bunu Abdülhak Gölpinarlı, Mesnevi'ye yazdığı muhteşem serhindekşin orduların savaştan kaçınmalarıyla açıklar. Karda, sogukta, askerlerin nakli, beslenip barınması, korunması kılıfeti olduğundan ordular gökte Mars'ın (hem gezen hem de savaş tanrısı kastediliyor burada) belirmesiyle birlikte artık havaların ısınacağını işaretini alır ve ancak ondans sonra savaşmaya girişirler. Savaş tanrısı gökte belirmese savaş serbest kalır özetle. Bunu ilk para grafiti anlattığım şeye de bağlayabiliriz. Aşk, insanın en büyük savaşlarından biridir. O yüzden baharda yükselir, başlıyarak saydığınızda Eylül yedinci, Aralık ise onuncu aydır. Ancak Hristiyanlığın kabulünden sonra yılın başı, İsa'nın doğumundan Noe'le (kilisel arasında farklılık gösterse de bu tarih genellikle 25 Aralık'tır) en yakını başına çekilmiş. O yüzden mantık olarak yılın ilk ayı Mart olsa da takvim Ocak'ı kabul eder. Öte yandan, yıllık döngünün ilk ayı olan Mart'ın adı da başka bir maceradır. **Mart ya da bize Yunancadan gelen hâliyle Mars, Güneş sistemindeki bir gezegenin adı olmasının yanı sıra aynı zamanda Eski Yunan panteonunun savaş tanrısının da adıdır.** Bunu Abdülhak Gölpinarlı, Mesnevi'ye yazdığı muhteşem serhindekşin orduların savaştan kaçınmalarıyla açıklar. Karda, sogukta, askerlerin nakli, beslenip barınması, korunması kılıfeti olduğundan ordular gökte Mars'ın (hem gezen hem de savaş tanrısı kastediliyor burada) belirmesiyle birlikte artık havaların ısınacağını işaretini alır ve ancak ondans sonra savaşmaya girişirler. Savaş tanrısı gökte belirmese savaş serbest kalır özetle. Bunu ilk para grafiti anlattığım şeye de bağlayabiliriz. Aşk, insanın en büyük savaşlarından biridir. O yüzden baharda yükselir,

Savaş tanrısı Mars'ın bir freski. Venus Evi, Pompei'de.

yükselir ve insanın başına hiç olmayacak işler getirebilir. Çoğunlukla da yeni yılın ayırıldığı sahadan.

Yazın ilk ayı olan Haziran'da bahardan bahis açmak da nereden çıktı demeyin. Bu sene hem Türkiye'de hem de yaşadığımız yerde bahar gelmek bilmedi. Uzun süren bir kişin üstümüze serptiği ölü toprağını hesaba katarsak Haziran, bu yılın ilk bahar aylarından biri sayılabilir.

Dikkatimizi çekmiştir. Kiş nazlanarak girer hayatımıza. Önce havalar soguk, yapraklarını dökmüş ağaçlar kurur, yağmurlar hırçınlaşmaya başlar, günler giderek kısalır. Gün be gün kışa girişimi iliklerimize kadar duyurur. Çünkü kiş yavaş yavaş ama bahar tek bir günde, tek bir çiçekle gelir. İlk tohumcu, blze hayatın bir bahardaha armağan ettiğinin müjdesidir. En karanlık kışların sonunda bile bahar durmaz, gelir. En ümidimizi keştiğimiz an onun çoktan yola düştüğü andır.

Kariyerini Oscar'da da taçlandırın, geleniklerdön müziğin anıtsal figürlerinden biri olan Van gelis ölü geçtiğimiz ayın sonunda. Size bu ay ondan bir parça armağan etmek istiyorum yandaki kodu okutursanız. Dinleyip bunu hatırlatın kendinize: Bahar tek bir

Nermin Yıldırım

yine de kiraz

Fikret, kalbinden hep güzel şeyler geçirmeye çalışırdı. Kirazlar bu yaz çok tatlı. Güneş çok parlak. Deniz çok sıcak. Ve babam beni çok seviyor...

Bahçedeki kiraz ağacının ihtiyar dalı tık tık tık vuruyor cama.

Buyuramaz mısınız?

İkram etmeyi bilenlerin yüzü gönüllü zarafetle tatlı tatlı soruyor.

Balı kirazlarımdan alma mısınız?

O vakit yattığı yerden

doğruluyor Fikret.

Kalpten bir çağnya kim kayıtsız

kala bilir ki?

Çocukluk yıllarından kalma ihtiyar bir kiraz ağacının oyun baz çağrısına hele ki...

Fikret pencereyi açıp camdan

dışarı uzanıyor. Dünyaya uzanır gibî ama aslında tüm heveslerden çoktan emelik. Eski bir alışkanlıkla uzanıyor gene de. Sanki ağaçta bir şey bulacak. Bir lezzet yahut bir cevap. İkisinin de olmayacağını, artık olamayacağını biliyor oysa. Fikret, kiraza ve hayata inanmayı çoktan bıraktı. Çoktan ama ne zaman? İşte ondan emin değil. Ama bıraktı. Bunu tüm kalbiyle biliyor. Bir zaman bir yerde, aniden ya da usulca. Bıraktı.

Fikret kiraza uzanıyor. Kirazın yüzünde nicedir kıpırdamayan bir gamze, çoktan solmuş bir tebessümün gölgesi. Fikret kirazı tutuyor ama ona tutunamıyor.

Gizli bir yemin gibî alıp çabucak ağzına atıyor, dilinde şöyle bir çeviriyor. Kirazın ılık, mayhoş suyu damğında geziniyor.

Eskiden diye geçiyor içinden Fikret, nasıl da gülec ve tatlıydı bu ağacın kirazı. Yazları bahçe ne yatlıydı. **Bir zamanlar buralarda neşeye benzer bir şeyler vardı. Herkes en sevdiğiyle imlemişti neşeyi ve yazi.**

Bahçe, yazın gelişini kirazdan anlardı.

Kiraz, yazın gelişini güneşten anlardı.

Fikret, yazın gelişini küçük amcasının sırtında yeşil çantasıyla, yüzünde çok şeyler öğrenmiş birinin kafa karışıklığı, dudaklarında özlem dolu bir tebessümle kasa baya dönüşünden anlardı...

Yaz, kiraz ve Vedat Amca'nın dönüşü... Fikret'in aklında kaldığı kadarıyla hepsinin damakta bıraktığı tat anıydı.

Güldü mü inci gibî dizildi a mcasının dışıeri, Kasabanın bütün kızları ona mı âşıkty yoksa Fikr et kasabanın bütün kızlarının amcasına âşk olduğunu mu sanırdı, bilimmez.

Hep bir şeyler anlatırdı Vedat Amca. Fikret'e cevabını kimsenin bilmediği tuhaf sorular sorardı.

- Söyle bakalım Fiko, kiraz mı böyle tatlı, yoksa yfien mi kendî ağzının tadını buluyor onda?

Fikret anlamadan boş boş bakardı.

Gülerdi o zaman amcası.

- Fiko... İkkin insanın ağzının tadı yerinde olacak. Yani demem o ki senin ağzının tadı kaçmışsa, kirazın tadı yerinde olsa ne fayda... Alamazsın ki...

Fikret gözlerini kırıştırıp amcasına bakardı.

İnsanın ağzının tadı? Büyüktür kirazın tadı?

Yayıp yuttuğumuz kiraz değışle nedir öyleyse?

- Fikocum... Öyle uzun uzadıya dışarıda arama. Günün

sonunda insan kendi kalbinden geçeni duyar kulağında, aklında ve ağzında.

Fikret, kalbinden hep güzel şeyler geçirmeye çalışırdı. Kirazlar bu yaz çok tatlı. Güneş çok parlak. Deniz çok sıcak. Ve babam beni çok seviyor...

Sabahları kirazı kendilediğini arasında bölüşürmeyi denedi. Her gün bardaktaki ilk suyun biraazı kiraz ağacına verir, biraazı kendi içerde.

Bu esnada taraçadaki kulağına bir ses geldi.

kaldırıp yüğeline bakar, uzak bir yerden gülen ha berler taşır gibî sessizce gülümserdi. Dışleri yine incı... Kiraz yine tatlı. Yazıne sıcak...

Gerisini karıştırmayalım.

Ama bir yaz kasabaya dönmeyiverdi Vedat Amca.

Anlatılanlara göre bir sabah okul yolunda beyaz bir Toros'a bindirildiğini görenlerolmuş. Bir daha da gören olmamış zaten. Hakkında anlatılanlar ulaştı kasa baya. Ama kendi hiç gelmedi bir daha. Şimdi Fikret, o yazın üstünden nice yazlar geçtikten sonra, kiraz yüklü dala bakıp düşünüyor.

Sahi ne zaman bozuldu bu kirazın tadı?

Amcasının gelmediği o yaz mı mesela? Yoksa daha sonra mı? Yahut öyle bir seferde değil de seneler içinde azar azar bozuldu ka kimsen anlamadı mı?

Dönüp dönüp düşünüyör. Ne zaman bozuldu bu kirazın tadı?

Amcasının dönmeyiği yaz mı?

Ba basının öldüğü kış mı?

Geçim derdinden okulu bırakmak zorunda kaldığı ilk bahar mı?

Sevdiği kızdan yaz geçmeye mecbur kaldığı son bahar mı?

Gençliğin hangi merhalesinde? Hayatın hangi gailesinde? Fikret

derin bir iç çekiyor kiraza bakarken. Bu kadar zor mu olmalıydı be? Bir tanecek hayatı... Bir tanecek hayatı... Bu kadar zor ve bu kadar tatsız mı?

Fikret ağzındaki çekirdeği tükürürken iç geçiyor, her şeyin tadıyla birlikte kirazın tadı da mayhoşlaşmış işte. Neşesini kaybetmiş. Ağacın kendisi gibî, toprak gibî, güneş gibî, gittikçe kalabalıklaşan sokaklar, güneş gün tenhalaşan evler gibî, ölen ba balar, yaşayan ama ömrü harcanmış analar gibî, yarım kalan aşklar, kırılan hayaller, boşalan umutlar gibî, hayatın kendisi gibî...

O hayat ki şimdi garip bir pazar yeri. Eskiye nazaran her şeyden daha çok var ve her şeyden de daha az hissi. Kirazın tadı ne zaman bozulmaya başlamışsa, hayatın tadı da o zaman kaçmaya başlamış olmalı. Fikret'in ağzının tadı.

Fikret yeni bir kiraz koparıyor daldan ve alışkın bir hamleyle ağzına atıyor. Kim bilir kaçınıcı kere soruyor kendine. Ne zaman kaçtı bu kirazın tadı?

Sonra cevap yerine Vedat Amca'yı hatırlıyor.

Kendi ağzını hatırlıyor. O ikisi hariç, ömrünce gördüğü her şeyi unutmak ister gibî gözlerini kapıyor. **Kararan gözleri bir çiçek düğbününün hercai renkleriyle kamaşıyor. Kirazı dışlerinin arasında ezkerken, hayat, diyor Fikret içinden, hayat devam ediyor.** Bildiğiim hayata pek benzemiyor ama bir biçimde, gene de devam ediyor. Üstelik bu ağır benim. Bu soluk benim. Bu aklı, bu kalp, bu niyet benim. Bir yerlerde bir tat varsa, bulmak görevim.

Amcasının tertemiz gülüşünü düşünüyor. Uzaklarda kalmış ama yurt gibi bir tebessüm... O vakit ağzındaki kirazın gamzesi de kanar gibî fakat istekle genişliyor. Fikret ağzında belli belirsiz, tanıdık bir tat duyuyor. Ağaca, göbe ve dünyaya bakıyor. Hayatta olduğunu hatırlatıyor ve bu bilgiye kalbin genişleterek bakıyor. İçinden bir yerlerden sessizce fısıldıyor. Yine de kiraz ne güzel. Allahım kiraz ne güzel. Kiraz ne güzel.

Kirazın tadı ne zaman bozulmaya başlamışsa, hayatın tadı da o zaman kaçmaya başlamış olmalı.

Devekuşu Kabare'nin Yıldızı, Yeşilçam'ın Unutulmazı Metin Akpınar'ın Hayatı

Sahneye
Adanmış
Bir Ömür:

**METİN
AKPINAR**

Zeynep
Miraç

MUNDI

Zeynep Miraç, Metin Akpınar'a en doğru soruları yöneltiyor; onun tiyatro tutkusunu, en yakını Zeki Alasya'yla dostluklarını, eşi Göksel Akpınar'la aşkını, Anadolu'daki turnelerini, Ulvi Uraz'dan Haldun Taner'e "hocalar"ını bir bir anlatıyor bize. Üstelik karşımızdaki manzara yalnızca Metin Akpınar'ın hayatı değil, aynı zamanda bir Türkiye tarihi kesiti. Ne de olsa Metin Akpınar'ın hayatı, sahneye adanmış bir ömür...

MUNDI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

munkitap.com | f | i | t | mundikitap

Aylin Balboa

kalır

Birlikte hayal kurduğın insanlar gün olur çeker giderler, ne olduğunu bile anlamazsın. Birden hayat durur, dünya dönmeyi bırakır.

Ama birazı kalır.

Anlatılacak hikâyeler kalır.

İyi kötü hatıralar kalır.

Sözlerini artık hatırlamasan da duyduğunda en ince yerine dokunan o eski şarkılarkalır.

Kimisi bu dünyada, kimisi ötede... Zamanla herkes bir yerlere dağılır. Sofralarımızdaki kaşık çatalların sayısı eksilir, eksildikçe acır. Hele geldiklerinden birinin çok sevdiği bir yemek varsa masada... Üstünden ne kadar zaman geçse de bazı lokmalar boğazımızda kalır.

Kapının önünde bir daha hiç gilyemeyecek ayakbabilir kalır. Askıda bir ceket, duvarda fotoğraflar kalır. Ölümlerin ateşi zor da olsa soğur ama bazen durduk yere karşına çıkan bir eşya gelir seni tam kalbinden vurur. Geçer, geçer de işte böyle azalar kalır.

Açılan yaralar günü gelince kabuk tutar. O kabuk pis pis kaşınır bir süre. Kaşidikça yeniden kanar, kaşidikça yeniden acır ama eninde sonunda iyileşir. Yaralanmış olmak kalır.

Hiç beklenmedik bir anda burnumuza gelip, bir daha hiç yaşamayacağımızı bildiğimiz o mutlu, o kaba balık, o aşık günlerimizi hatırlatan kokularkalır.

İnsanoğlu, doğası gereği bencil ve hoyratır.

Karşısındakinin de bir insan olduğunu unutup çatır çatır kalp kırmaya bayılır. Nadiren de olsa yaptıklarından pişman olanlara rastlanır. Bir gün herkesiaffetsen bile içinde geçmez bir buruklukkalır.

Evin değişir, şehrin değişir, yurdun değişir. Hiç bir yere ait hissedemeyiz bazen. Uçmaktan yorulmuş bir kuş gibi boyunayuvanı ararsın. **Tek ve gerçek yuvanın kendi kalbin olduğunu anladığında, işte o zaman asla giderilemeyeceğini anladığın bir yalnızlık kalır.**

Yaptığına pişman olduğun şeylerin iç sıkıntısız zamanla geçer. Yapmadığına pişman oldukların hep aklında kalır.

Bazı felaketlerden kaçamaz, bazılarından kıl payı kurtulursun. Ama kurtulsan bile o uçurumlara yaklaşmış olmanın korkusu kalır.

Yolculuklar biter, yollar ayrılır... Bir zamanlar o yollarda yürümüş olmak kalır.

Rüzgâr eser geçer, tüyleri diken diken eden ürpertisi kalır.

Şenlik dağılır, bahçede bir acı yel kalır.

Birlikte hayal kurduğın insanlar gün olur çeker giderler, ne olduğunu bile anlamazsın. Birden hayat durur, dünya dönmeyi bırakır.

Terk edilmek zor şeydir ama her şeye olduğu gibi ona da alışılır.

Elideanılar kalır, yazık bir ahh kalır, gerçekleşmeyen hayallerin kırıklığı kalır.

Evren boşluk kabul etmez. Hızla doldurmaya çalışır tüm boş yerleri. Fizik kuralları böyledir yani, atomlar oradan oraya çalınca hareket ederler. Ama bazı yokluklar ne fizik ne de kural tanır. İçine ne tıkarсан tık, birazın hep boş kalır.

Yeteri kadar iyi anlatırsak anlaşılabilirliğimizi sanırız saf gibi. Gerektiği gibi anlatırsak bozulan her şeyi düzeltebileceğimizi... Ama genelde olmaz öyle şeyler. Olsa da işe yaramaz. Hem zaten ne söylesek söyleyelim, o son sözler hep içimizde kalır.

Kapatmamız gerekip de kapatamadığımız her konu ayağımıza doların. Dolandıkça karışır, karışıkça bunaltır.

Durmadan aşağıya çeker bizi, bir bataklıktaymış gibi battıkça daha da batırır. Bir gün oralarından kurtulmayı başarsak da paçamızda illa biraz çamur kalır.

Aydınlığa çıkmıyan öyle ya da böyle bir yolu bulunur ama bir kere karanlıkta kalan insanın içinde, o koyuluk hep kalır. Hepsini atlattığımızı sanıp derin bir nefes aldığımız günler geldiğinde bile, durduk yere gözlerimizi dolduran incecik sızılarkalır. Her şey gelip geçer de ardından mutlaka bir iz kalır.

Not: Öyle bedavadan da geçer demedik yani. Bizde yalan yok.

**Aydınlığa
çıkmanın öyle
ya da böyle bir
yolu bulunur ama
bir kere karanlıkta
kalan insanın
içinde, o koyuluk
hep kalır.**

Bulunduğum yerde fotoğraf çekmeye başladım. İki üç dakika çektim onları. Bir yandan da au akilliyle ve askılandıkları yer çok yüksek olduğu için biri bayrağı kafasına asıp ediyor, diğeri gazete kağıdını kitap gibi bir şeyi asıyor ediyor. Birbirlerinin arkasına sıralanmış vaziyettedirler. Yagları da 20 ila 65 arasında değişen insan grupları fotoğrafla olarlar. Ama bunlar birbirlerini tanıyamıyorlar, belki sıyemlerden birbirlerini görmüş tanıyabilirler ama yakın olduklarını düşünmüyorum. Çünkü ben fotoğraf çektikten bir süre sonra onların değiştirildiğini gördüm. Bu sebeple birbirlerini tanımadıklarını düşünüyorum. "0" fotoğrafın kışaca hikayesi budur.

Yekta Kopan

“bu pipo değildir!”

Sen bir okursun. Masanda, çantanda, baş ucunda her zaman bir kitap var. Gece lambanı söndürmeden önce son gördüğünün bir kitap olmasını istiyorsun hep.

Aynaya bakıyorum, kimim ben, birkaç saat sonra, ölümlü yüz yüze geldiğimde, nasıl davranacağımı bilmek istiyorum. Tenim korkabilir, ben korkmuyorum.

Elindeki kitabı kapatıyorsun. Borges'in Alefi. Sonra defterini önüne çekip not alıyorsun. En çok bu cümlelerden etkilendiğini yazmısın. Bütünden çekip çıkardığın bir parçayı kişiselleştirme, kendine özel kılma isteğini anlayabiliyorum. Bütünü bir kenar koyup cümleleri birbiriyle yarıştırmak, birini diğerinin önüne geçirmek, birinci gelenin hangisi olduğunu diğerlerini göstermek istemesine altı çizili cümleler yaratmak; oyunumuzun en heyecanlandırıcı yönlerinden biri. Evet, bfrbirimize kurallarını yeniden anlatmadan oynamaya bileceğimiz bir oyunumuz var; okumak. İçin keyifli yanı, ebeleyen-ebelenen, yenilen-yenilen, kazanan-kaybeden olmadan oynana bilen, bitenmiş bir oyunun bu.

Çocukluğun erken inen akşamlarında, pencereden yarı beline kadar sarkan bir annenin, gemek hazır bırakışlarıyla sonlanması gerekmeyen, mahallenin zengin çocuğunun topumla kimseyi ayırtmaya çalışmıyormuş gibi lekelenmeyen, üç beş yaş büyük bitirirlerin fiziksel güç gösterileriyle yaranalanmayan bir oyun. Meinler hepimize eşit uzaklıkta duruyor. O satırlara ne kadar yaklaşıp ne kadar uzaklaşabileceğimizi bilizlerin değişkenler toplamına hayat diyoruz ve hayatımızdan izin almadan oynuyoruz.

Okuyoruz.

Masallara meraklı çocuklardan söz etmiş bir keresinde. Gecenin gelmesini, masal okuma saatinin yaklaşmasıyla eş değer gördüklerinden karanlık aşık olan çocuklar. Kırmızı başlıklı kızın kıyafetinin ayırıcılarını, orman yolundaki ağaçların sayısını, kurdun çıkardığı sesi (anne/babanın yanı hikâye anlatıcısının sesi değil midir bu), en önemli masal sonunu ezberle bilen çocuklar. Bütün “ezberlemişliklerine” rağmen, masal birer bitmez yorgun düşmüş ebeveyn, bir daha anlat, diyen çocuklar.

Neden yeni bir masal dinlemek istemeye de yeniden aynı dünyaya girmek için heyecanlanır bir çocuk? Biz de her yeni dinleyişte/okuyuşta kurmacadan süzöğleklerimiz kendi gerçekliğimize katmaya çalışmıyor muyuz? Sevdigi masalın her yeniden anlatılışını anı özlemle bekleyen çocuklardan ne farkımız var? **Hayatla kurmaca arasındaki sınırda bastığımız bilmeden yol almaya seviyoruz.**

Bir cümlemin altını çizmek... Neden? Kitabı bir daha elimize aldığımızda nerelere öncelik verdiğimizden hemen görebilmek için mi, başkalarına ödün verdiğimizden (işin garibi bunu da pek yapmayız) altını çizdiğimiz cümlelere bakarak bizi daha iyi tanımlarını sağlamak için mi, içine girdiğimiz kurmaca dünyanın haritasında izler bırakabilmek için mi yoksa yazanın eşit uzaklıkta durduğu cümleler arasındaki dengeli bozabilmek için mi? Belki de hepsi... Biz neden kitap okurken bazı cümlelerin altını çiziyoruz?

Kimi zaman bir cümleyi, özelli bir el yazısıyla defterimize aktarıyoruz. Nasıl da düşküncüydük o defterlere değil mi? Başkalarının kalemlenden çıkmış bir defter dolusu cümleyle neden gereksinim

duyuyoruz? Yazanın dünyasının temize çekilmesi mi gerekiyor? Hayır! Okur olmamız, bütün o cümlelerin asıl sahibi olmak anlamına geldiğini çok iyi biliyoruz.

Bizler, yazarın simgeleştirdiği imgelerin şifre kırıcılarıyız. Okuyoruz. Büyük keşifler döneminde yaşamayı çok isterdim. Hem de her keşif olarak. Ama sadece o bilinmezlerle dolu yolculuklara çıkmak

İçin değil, benden öncekikeşiflerin hikâyelerini, kâşiflerin seyr defterlerini okuyabilmek için. **Macellan'ın günlüğünü okumadan Ümit Burnu'na gitmenin**

ya da Kolomb'un anılarını hatmetmeden Amerika'ya yollanmanın ne anlamı var ki? İşte bu yüzden yeni bir yolculuğa çıkmadan

Dostoyevski'nin, Nabokov'un, Poe'nun, Fowles'un, Çehov'un, Altgan'ın, Tanpınar'ın, Atay'ın, Edgü'nün ve daha nicelerinin seyr defterlerini (masal bitiren bitmez yorgun düşmüş ebeveyn, bir daha anlat, diyen çocuklar gibi), bir daha okuyoruz. Hangimizin Don Kişot cildi, karıştırmaktan paramparça olmamıştır ki?

Sen bir okursun. Masanda, çantanda, baş ucunda her zaman bir kitap var. Gece lambanı söndürmeden önce son gördüğünün bir kitap olmasını istiyorsun hep. Uykuyla daldıran zihnine doluşan görüntülerde, o kitap kapağında da yerli oluyor, yoksa uyuyamıyorsun. Dünyayı kitaplarla kuruyorsun. Gittiğin yerleri, gördüğün manzaraları, tatlıgın lezzetleri bile kitapların belirliyor. Kitaplığın norta rafında, en ortada duran kitap dünyanın merkezi gibi; oradan geçiyor bütün yollar.

Okursun sen. Kitaplarınla yoldaş olacak nesnelere öğreniyorsun birçok duyguyu. O kalemler, defterler, araçlar çoğu arkadaşından daha yakın sana. Kaybolan bir kalemin ardından tuttuğun yası anlatmayanla sohbebe oturmuyorsun.

Okursun. Deliğin sınırında görüldüğünü, bu tutkunun romantik bir hastalık olarak tanımlandığını bildiğin hâlde durmuyorsun. Sevdığın bir yazanın yeni çıkmış kitabına birileri senden önce ulaşınca sıkılıyorsun. Kitaplığında çalınan bir kitap için en yaman dedektiften daha haşın bir taktibe başlamaya her daim hazırsın.

Kitap sayfalarının arasında unuttuğun kuru bir çiçeğin sen. O konser bileti, not kâğıdı, eski sevgilinin fotoğrafınsın.

Aslında sana bütün gerçekleri anlatmak niyetindeydim. Yazıyla olan ilişkim konusundaki gerçekleri. Ama sonra, ortak dilimiz, bitimsiz oyunumuz geldi aklıma. Beni anlayabileceğin tek dil üstünden konuşmayı öğendim. Don Kişot'u okumuş insanları, Magritte'nin tablosuna bakıp da “Bu bir pipo değildir!” derken bıyık altından gülmelerini sağlayan dil, Atay'ı okumuş insanların korkuyu beklemenin bile keyfini çıkarabilecekleri oyun. Beni anlayacağım biliyorum; en azından bütün bunları bu yüzden yazıyorum.

Yine de gitmeden bir gerçekçi paylaşmalıyız; bütün o cümlelerin asıl sahibi okurlardan biri olarak, bana ait olmayan o cümlelerin bir kez daha altını çizmeni istiyorum. Ya da kendi dünyana hapsedebilmek için defterine not etmeni... Aynaya

bakıyorum, kimim ben, birkaç saat sonra, ölümlü yüz yüze geldiğimde, nasıl davranacağımı bilmek istiyorum. Tenim korkabilir, ben korkmuyorum.*

Bizler, yazarın simgeleştirdiği imgelerin şifre kırıcılarıyız. Okuyoruz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

hatırlama bir kayısı

Hacı'nın yaşanmışlıkları, küçük sorulara büyük cevaplar bulmasında yetecek aslında ama artık yaşayamıyor oldukları, her türlü hisse, cevaba, soruya üstün geliyor. Sofradaki hıyara dönüşür Hacı. Eğiliyor, hıyarı kاپıyor, iki azı dişıyla bir lokma koparıyor.

İnsanlar Hacı Halit'in aklından silinmeye başlayalı iki sene oluyor. Önce çocukları gitmişti hafızasından, şimdi ağır ağır evinin yolu, tarlasının nerede başlayıp nerede bittiği, tek somunun kaç para ettiği Hacı'nın aklından ermediği bir yerde gizleniyor.

Geri gelirler mi? Hacı bilmiyor. Neyi bilmediğini bilmediğinden kimseye sorup öğrenmiyor da. Sabah, bu sefer saati kurdan, aynı vakitte kalkıyor, bahçesinden iki domatesle bir hıyar koparıyor, kendi aldığı sandığı bir beyaz ekmekle kahvaltıyor oturuyor. Yatağının dibindeki yer sofrasından, mutfakta bildiği hanımına sesleniyor. İlk iki sefer cevap gelmeyince kalkıp mutfaka gidecek oluyor ama dizlerinin bağı çözülüyor, o vakit neye niyetlendiği aklından uçup gidiyor. Ucu körelmiş çatalı elinde, ayakta böyle bekliyor. Gözleri pencereye kayıyor. Hıyarı gri. Hava mı bulutlu, yoksa özünde ki sofra iftar sofrası mı? Belki kiş geldi? Gençliğinde tepsideki hıyarın dirliliğinden mevsimi anlardı ama Hacı hangi yemeğin başından kalktığını unutuyor.

Elini sobaya uzatıyor Hacı. Birazırkek biraz meraklı, dokunuyor. So ba soğuk. Özünde tüten bir kâse tarhana diye görüyor. O da yok. Bir yaz günü kahvaltısı ettiği kanaatinde varıyor. **Disarından birinin seslendiğini duydu, kalkıp pencereye doğru ağır ağır yürüyor. Babasının işten dönmelerini bekleyen bir çocuk gibi koltuğun tepesine çıkıyor, dirseklerini pencere kenarına yaslıyor.** Camın tozu burnuna dolunca hapşırıyor. Avucunda bir acı, bir baskı. O vakit çatalın hâli elinde olduğunufark ediyor, kendisiyle yaşıt çatalı pencerenin önüne bırakıyor. Sokak bom boş. Selam veren olduysa da çok bekletmiş herhalde, çevrede kimse görünmüyor.

Aklından her şey uçup gitmiş ama mevsim yaz. O, kanadı kırık bir leylek yavrusu gibi orada kalıyor. Hacı, pencereyi açıyor. Kafasını bir sağa bir sola çeviriyor. Hava erkenden nemlenmiş. Hacı'nın yanakları ağır ağır ısılanıyor. Sıcak rüzgâr vurdukça, suratındaki ısıslık burnunun kenarlarından, yolunu yenice bulmuş küçük bir dere gibi ağızına, oradan da çenesine doğru iniyor.

Başıboş bir köpeğin hıavlamasıyla Hacı olduğu yerde zipliyor. Kan gal bu hıavlayan. Sesinden tanıyor Hacı. Düm büş Memet'in sürülerini güdeldiğini eskerden. Aynı böyle sesi gör, kahverengi ki, katır gibi bir kangal verilerdi yanına. Köpeği görmüldür ama sesinden belli, kahverengi, üstüne çocuk bindirsen, düşürmeden kasa baya ulaşır.

Yıldırım, Yıldırım'dı adı, sokaktaki' kan galin hıavlamasına duyuluyor, Köyde bir ad verflen ilk köpekti, Hacı her sabah Yıldırım'ı yanına alır, kıyın tepesindeki kıra çıkar, zeytinlikleri bulurdu. Hayvanları zeytin ağaçlarının arasındaki otlara dadanırsa dayak yiyeceğini bildiğinden önceleri ağaçların ötesinden dolanırdı. Düm büş Memet bir yaz, zeytinliklerin arasına üç beş kayısı ağacı dikmişti, Hacı o vakit hayvanları Yıldırım'a emanet etmeyi öğrenmiş, her gün kayısı ağaçlarının altında dolanırmıştı.

Pencerenin kenarında otururken ağızına kayısı tadı doluyor. Dudaklarını yalıyor. Tadin ne olduğunu biliyor ama yakın zamanda kayısı yediğini hatırlamıyor. Ellerini birbirine sürüyor. İki de tertemiz. Demek yakın zamanda kayısı yemiş.

"Yıldırım!" diye bağıyor pencereden, Köpeğin hıavlaması kesiliyor. Hacı'dan tarafa bakıyor hayvan. Tam Hacı'nın hayalinde yahut hafızasında canlanan köpek. Tarla yolu gibi kahverengi ki, katır gibi kocaman.

Köpek kendi adını bağırdı, Hacı'nın aklından kayısı ağacı, köpek, Laf bekliyor kan gal, belli.

"Gel, Yıldırım!" diye bağıyor Hacı. Bu kez bağırmanın kendisi olduğunu hemen anlıyor. Keyifleniyor. Gülmekle gülmemek arasında gidip geliyor. İçinde bir kilit çözülüyor sanki, gülmeye başlıyor. Önce hafif hafif, sonra incecik vücutu sallana sallana gülüyor. Pencereye konmuş tozların arasında bir adamın yansımasını görüyor, gülmesi duruyor. Etrafına bakıyor Hacı. Komik bir şey yok. Gülen yok. Acaba Yıldırım olmadık bir laf mı etti? Pencerenin önünden geçen hayvanın öncesuratındasonra yürüyüşünde bir tuhaflık anıyor, buluyor da. Yürüyüşü tıpkı teravihe giden ihtiyarlar gibi tembel. Köy ona, o köye alışık. Allah'ın evinin geçi erken olur mu, der gibi yürüyor. Ezanın okunup okunmadığı önemli değil. Nasılsa gidilecek yer belli, hep de aynı. Ama suratı bir garip. Hacı, aradığını orada buluyor. Hayvanın her adımı inip kalkan kafası, bir yerden bir yere mesafe sayıyor. Yıldırım'ın durduğu yerde, hiç eksilmeyecek, hep artarak var olacak gibi esneyip giden bu cetvel bitecek. Bitmesin diye yürüdükçe yürüyor Yıldırım.

Hacı pencerenin önünde bir vakit tüketiyor ama bunun ne çeşit bir vakit olduğundan habersiz. Dakika mı? Gün mü? İki mi? Üç mü? Onunla bekleyen biri vardır diye etrafına bakıyor. Bir tek Yıldırım'ı görüyor. O da uzaklaşmış yahut aralarına bir mesafe girmiş. Yıldırım, hacı sırası gibi uzayan yolun ucunda, bir züm tanesi kadar küçüldü. Hacı'nın karnı gurulduyor. Yolun sonunda bir kan gal köpeği küçüldü diye insanın karnı gurulur da mı? Hacı'nın yaşanmışlıkları, küçük sorulara büyük cevaplar bulmasına yetecek aslında ama artık yaşayamıyor oldukları, her türlü hisse, cevaba, soruya üstün geliyor. Sofradaki hıyara dönüşür Hacı. Eğiliyor, hıyarı kاپıyor, iki azı dişıyla bir lokma koparıyor.

Yepyeni, adını bilmediği bir meyve tadı.

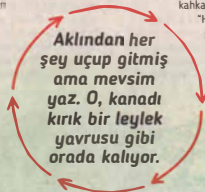
Disarından bir ara ba sesi geliyor. Ara banın kapısı açılıyor, kapanıyor. Hacı kimin geldiğini merak ediyor ama bakmaya kalksa, kapiya varana kadar ne için kalktığını unutacak. Geç olmasa o kadarı aklında şimdi.

"Ba ba!" diye seslenen kapıdaki adam. "Halis amcam kayısı göndermiş, şunları aliver."

Hacı bir kapiya, bir sofradaki bin bir tatlı hıyara bakıyor. Kapıdaki ses hakiki mi? Mutfakta ona çorba pişiren hanımından, yaşlanmadan bugünlere kadar gelmiş Yıldırım'dan, tozlu pencere camında kahkaha atan ihtiyardan hakiki mi?

"Hanım!" diye mutfakta doğru bağıyor Hacı. "Öğlan kayısı getirmiş, yer misin?"

Tuhaf bir laf etmiş gibi kendi kendine güliyor. Elinde ki hıyardan koca bir ısırk alıyor. Canı ne isterse onu tadıyor.

Sunay Akın

bir pul ve bir fotoğraf...

Bu öyküden geriye, Deniz Gezmiş'in üstünde Ahmet Vefik Paşa'nın resmi olan pulu yapıştırdığı kartpostal ve Hüseyin İnân'la Saffet Alp'in tiyatro sahnesindeyken çekilen fotoğrafı kalır...

Doğumunun 400. yılında Molière'in anısına saygıyla...

İzmir'de, Basmane Postanesinin kapısından içeri giren hukuk fakültesi öğrencisi, Bergama'dan aldığı kartpostala "Sevgiler, ayın 10'unda dönüyorum" notunu düşerek, bir pul satın alır. Bergama Antik Kenti'ndeki tiyatro sahnesinin fotoğrafının olduğu kartpostala, gideceği adres olarak İstanbul'un Selimiyesemi'ndeki Harem İskelesi Sokağı'nda bulunan "57/4" kapı numarası yazılır. Kartpostalın alıcısı olarak da babasının adını yazmıştır uzun boylu delikanlı. Birden, arkadaşlarıyla birlikte kiralıklardan minibüsle, köylülerle buluşarak, zeytin üreticilerinin uluslararası tekelinin faaliyetlerine karşı örgütlenmeleri gerektiklerini anlatan toplantılar yaptığı gezi günlerinde, kartpostalı hep babasının adına gönderdiğini fark eder. Yine öyle yapmış, kırmızı renkli tükenmez kalemle "Cemil Gezmiş" yazmıştır adresin üstüne. Babasının adını çizer ve bu kez annesinin adını yazar, "Mukaddes Gezmiş."

1967 yılının Ağustos ayında gazete manşetlerinde Ege'de zeytinyağı satışlarının durdurulduğu haberleri yer alır. İtalya'ya ihraç edilen zeytinyağlarında makineyağı çıktığı haberleri üzerine Türkiye'den alım durdurulur. Açılan davaları makine yağı karıştığı iddia edilen firmalar kazansa da zeytinyağı üreticisi köylüler bu krizden büyük darbe yer. Üniversiteöğrencisi on gencin kiralıklardan minibüsle, köy kahvelerini gezmelerinin nedeni de Türkiye'deki zeytinyağı üreticilerine karşı yürütülen karalama kampanyasını ve dönen dolapları anlatmaktadır.

O gün, Deniz Gezmiş'in evine gönderdiği kartpostala yapıştırdığı pulun üstünde Ahmet Vefik Paşa'nın resmi vardır! Sadrazamlık, elçilik ve valilik gibi görevlerde bulunduğu yıllarda, Ahmet Vefik Paşa'nın, Fransız yazar Molière'den çevirdiği tiyatro oyunlarından biri de "Scapin'in Dolapları"dır. Ahmet Vefik Paşa, Tanzimat Dönemi aydınları arasında Molière'i ilk keşfedenidir. **Fransa'da okuduğu ve elçi olarak da görev yaptığı yıllarda sanatçının seyirciye güldüren, güldürürken etkisizdiren ve düşündürürken aydınlatan eserlerinin etkisinde kalan Ahmet Vefik Paşa, "Scapin'in Dolapları"nı 1863 yılında çevirir.**

Tiyatro oyununun konusu, Octave'in Hyacinthe'yle ve Léandre'in Zerbinnette'yle ailelerinin habersiz olarak yaptığı evlilikleridir. Oysa Octave ve Léandre'in tüccarların babalarla zenginliklerine zenginlik katmak için oğullarını kendi istedikleri kızlarla evlendirmek istemektedir. Rastlantılarla akıp giden oyun adını Léandre'in uşağı Scapin'den alır. Perdenin açılışından kapısına kadar seyircinin her sahnedeki merakla beklediği Scapin'dir. Bu karakter, İtalyan Halk Tiyatrosundaki kıvrak zekâlı, espirit, kurnaz ve cin fikirli uşak tipidir. Ahmet Vefik Paşa çevirisinde Scapin'in adını "Hamza" olarak uyarlar. Oyuna da "Dekbâzlık" adını verir.

Hüseyin İnân

Saffet Alp

Solda Hüseyin İnân, sağda Saffet Alp... Tiyatro sahnesinde.

Molière'in ünlü eseri Scapin'in Dolapları, Ahmet Vefik Paşa'dan sekiz yıl sonra Ali Bey Tarafından Osmanlıcaya çevrilir. Ali Bey, 1871 yılında yaptığı çeviride, Scapin'in adını Ahmet Vefik Paşa gibi "Hamza" olarak uyarlamakla kalmaz, oyuna da "Ayyar Hamza" adını verir. Kayseri Lisesinin öğrencileri "Ayyar Hamza'yı sahnelemek için provalara başlar. Oyunun oynanacağı okul sahnesi, kentin tarihinde ilk tiyatro gösterilerinin yapıldığı yerdir. Oyunda rol alan öğrencilerden biri de Hüseyin İnân'dır!

1972 yılının 6 Mayıs sabahı, Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan'la birlikte asılan Hüseyin İnân, savunmasında, Cumhuriyetimiz yakın tarihinde emperyalistlerin döndürdüğü dolapları şöyle anlatır,

"1945 yılında savaş atlatıldı. Tarih sahnesine yeni bir dev çıktı, Amerika Birleşik Devletleri Hemen ardından Demokrat Parti'yi kurdular. Bir taraftan yurdun her yerinde ağa, tüccar, esnaf kontrolünde teşkilatlandırırken diğer taraftan Amerikanyardımlı almak için her türlü oyunu oynadılar ve Marshall yardımını yurda soktular. Böylece dünyadaki yeni emperyalist canavar Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye'nin mandacı zihniyeti Demokrat Parti dost oldu. 1919'larda Amerikan mandası diye kendisini yırtan bu takım nihayet muradına nail oluyordu."

Üç fidanın asılmasına seyirci kalmak istemeyen, idamları durdurmak isteyen 13 devrimci Kızılder'e katledilir... O gün öldürülenlerden biri de Kayseri Lisesinde sahnelenen "Ayyar Hamza" oyununda Hüseyin İnân'la birlikte sahne alan Saffet Alp'tir.

Tüm bu öyküden geriye, Deniz Gezmiş'in üstünde Ahmet Vefik Paşa'nın resmi olan pulu yapıştırdığı kartpostal ve Hüseyin İnân'la Saffet Alp'in tiyatro sahnesindeyken çekilen fotoğrafı kalır...

<https://rantey.org>

EVDE OLMANIN GÜZEL YANLARI:

NE KADAR FAZLA SORUNLA

KARŞILAŞIRSAM KARŞILAŞAYIM

HER ZAMAN ŞUNU SÖYLERİM

BEN İYİYİM!!!

Cem Davran

genç gurbet

Büyüdükleri mahalleden umudu kesmemeleri için gerekirse kendi bugünümden vazgeçmeliyiz çünkü yarın denilen muamma, sadece ve sadece onların varlığıyla renklenebilir.

Fransa'da yaşayan eski bir arkadaş vardı babamın. Avrupa'ya işçilerin gittiği dönem beraber başlamışlar, babam sonradan vazgeçmiş. On senedir orada çalışıyor, ailesini de almışsın yanına, artık tam bir gurbetçi. İzin zamanlarında ülkeye geldiğinde mutlaka bize de uğradı. Küçük hediyeler olurdu yanında, çikolata, şampuan vb. Bazen de babamın mektupla tarif ettiği şeyleri ücreti karşılığında alıp getirirdi; benim için valide futbol ayakkabısı... Ablama, anneye ve kendisine çeşitli eşyalar. Hepsini burada bulamayacağımız şeyler. Ziyaretlerine hem gerçek bir özlem vardı hem de bak ben neler başardım duygusu. Babam bu konunun tartışılmasından çok hoşlanmazdı, bazen farkında olmadan kendisi girer ve sonunda vazgeçme kararının doğruluğundan dem vurur, konuyu kapatır. Şu, yabancılara para kazanma ve medeniyet dolu bir ortamda çocukları için gelecek kurma motivasyonu olmasa, kararını canla başla savunabilecekleri aklımda. Tam o yıllar efsane yağ ve tüp kuyrukları dönemiydi, keşke ben de basıp gitsaydım demeyen yoktu. Gurbetçilik artık herkesin çok iyi bildiği, bilmem kaçınca jenerasyonun neredeseyse atalarının hikâyesinin çok uzamışa olduğu, "Almanca" rumuzuyla hafızalarımıza kazınmış bir konu. Oraları girmek değil niyetim ama **şu gitmek var ya gitmek; bambaşka bir formda, çok daha keskin bir şekilde, özellikle gençlerin sofrasında tekrar. Bana tanıklık etmeyen yaktur herhâlde günümüzde.** Herkes beynin gücü ve benzeri tanımların etrafında dolanıp dursun, benim gönlüm hâlâ gurbetten yana.

Aileler çocukları başanlı olsun, çok para kazansın ister kuşkusuz, duygusallaşmış sağlık da eklerler sonuna ya da başına. Yaşananlar gençlerin özgürlük talebinin çok kuvvetli olduğunu, ancak o zaman hayallerinin peşinden koşabileceklerini ve başarılabileceklerini gösteriyor. Yetmişlerde tank olduğum gurbet duygusu ile bugünkü arasında dağlar var. Bugünkü belki de ilk kez böyle yoğun hissedilen bir şey: Genç Gurbet. Ailesi için gitmek ya da işsizlikten gitmenin daha ötesinde, köşeye kısırlanmış genç ruhların kaçışı. Hiçlikten bilinmeye kaçmak gibi. Elbette konuyla ilgili akademik çalışmalar yapmakta ve zaman içinde bilimsel tariflerle dahada netleşecektir fotoğraf ama şimdiymiş yaşırsın, her şey olup biterken, gençlerin taptaize avuçlarından gelecekleri kayıp giderken gönlüne çarpan kocaman bir çaresizlik var.

Seksenli yılların yoğun Amerika hayali usul usul kendini yok etti bence ya da enteresan bir dönüşüm geçirdi. Kita değiştirmek, uzağa, çok uzağa gitmek de cazip bir formda doluyor ortalıkta ama galiba artık güçlü bir Avrupa'da olmak arzusu dönem gençliğinin koşu yolunda. Bunu kendi zamanımla

karşılaştırarak buluyorum, bana öyle geliyor belki de. Zihinlerde başlayan, olgunlaşan ve yaşamsal tercihlere yansıyan gurbet algısı, genç hikâyelerin hüznünlü geçeceği. Haklar çünkü, hem de sonuna kadar haklar. Onları yollarından çevirmek ve kendi yaşlanmış masallarımızdan örnekler vermek yerine, güvenle açıp girebilecekleri kapılar bulmalı, buldurmaliyiz. Aksi hâlde bildiğimizi ve anladığımızı

sandığımız ama çok da aklımızın ermediği bambaşka bir sosyolojik sürecin uçurumundan el ele düşeceğiz. Hem de milyonlarca gencin hiçbir yararsına merhem olmadan. Yetenekli, eğitilmiş gençler her ne olursa olsun zaten dünyanın çeşitli yerlerine gidip belli sürelerde donanımlarını kuvvetlendiriyor, görgü ve bilgi takviyesiyle ülkelerine dönüyor. Duvarında yabancı ülkelere alınmış güdüm, seminer katılım belgesi ve benzerlerini gördüğümüz doktorları, mühendisleri hatırlayın. Elbette bu yol uzun zamandır açık. Dubai'den müthiş teklifler alan akademisyenler de son dönemin sıkça konuşulan gurbet kapılarından biri ya da maddi durumu yeterli ailelerin yurt dışında okuma şansını yakalayan çocukları... Onlar için de cazip tanıtımlarla dünyanın her tarafına öğrenci yollayabilen araç şirketler dolu ortaktır. Efsane Ankara Anlaşması gibi kısa yollar da biliyoruz. Özetle, bildim bileli bu topraklardan bir yerlere gitmek fikri hemen hemen herkesin öünde. Vazifesi işi olarak ya da çok özellikle bir yeteneğin temsilcisi olarak, hiç fark etmiyor, gurbete gitmek gayet iyi bildiğimiz bir konu ama bu sefer farklı, eminim.

Aynı yıl önce işçi olarak giden jenerasyonun torunları ile bizi dedem keşke zamanında gitseymiş diyen gençler, Avrupa'nın siraдан bir caddesinde karşılaşıacak. İki yabancı olarak, iki benzemeyen olarak. İkisi de kendilerini hiç ilgilendirmeyen kusura ları bedelini ödemek üzere aynı masafa oturacak. Bu açıdan bakmanın kimsenin aklına gelmediğini biliyorum. İki yönlü eksilmenin darıdacağı nesillerle dört bir yana saçılması, bence son nokta bu olacak. Kadim bir toplumun kapanış cümlesini, şimdiki gurbet fikrinden başka çaresi olmadığının düşünen gençler kuracak ve bu yolun dönüşü olmayacak. Beyin gücü nedir ki bunun yanında?

Çok katmanlı ve uzun bir konu bu farkındayım ama işler karıştığı en doğru yöntemin başa dönme, basit ipinin ucundan yakalamak olduğunu biliyorum. İsrarla isimlendirdiğim "Genç Gurbet" başlığımın çoktan cıva gibi yayıldığını görebiliyorum ve çok üzülüyorum. Yepyeni, taptaize heyecanlara yakışır bir özgürlük kapısının ekonomik, sosyal, kültürel çeşitlerle süslenip gençlere açılması tek çare. Büyüdükleri mahalleden umudu kesmemeleri için gerekirse kendi bugünümden vazgeçmeliyiz çünkü yarın denilen muamma, sadece ve sadece onların varlığıyla renklenebilir.

Alfabeden bir harf bulup kuşakları adlandırmakla, yeni nesil şöyle böyle demekle bu acıklı gitmek duygusuna dirmek mümkün değil. **Şimdiki genç gurbet, geleceğin yaralı masalının ilk cümlesi. Sözü de benzersiz gözlemlere de artık gençlere emanet edin.** Burası sizin arkadaşlar.

Çekin altımdan küflenmiş halyı, dilediğiniz zemine basın. Toprak sizin, bugün sizin.

Metin Uca

elçiye zeval olur

1536 yılında, yoksul bir ailenin çocuğu olarak doğmuştu. Tüccarlar, köylüler, samuraylar hep birbirleriyle sorunluymuş.

Öyle kurnazdı ki kapıdaefendisini beklerin üstüne oturduğu ya da göğsüne bastırıldığı tokyoları ısıtması ve sandaletlerin sıcaklığıyla fark yaratmış, terfi almıştı. Öyle çelimsiz ve çirkindi ki "maymun" ve "kel fare" diye adlandırılmaya da almıştı.

1536 yılında, yoksul bir ailenin çocuğu olarak doğmuştu. Tüccarlar, köylüler, samuraylar hep birbirleriyle sorunluymuş. Babası samuray tarafından piyade olarak kullanılan bir ashigarı köylüsüydü. Baba erken ölmüş, annesinin evliliğiyle çok tatsız bir üveybaba deneyimi de yaşamış, hayata karşı daha da kinlenmişti. İlk lordunun yanında kısa süre çalışmış, bir miktar parasıyla da kaçmıştı. Oda Nobunaga'nın özel hizmetlisiyken, üstüne oturup göğsüne bastırıldığı sandaletler sayesinde Nobunaga'nın gözüne girince kısa sürede samuraylığa yükselmişti. 1561 yılında bir soyulunun manevi kuzını kandırıp evlenince ve arkasından Nobunaga'nın seferlerine katılınca önce ipe yöneticisi, sonra da bir kalenin sahibi olmuştu. Nobunaga'nın gözüne girmek, hızla yükselmek demekti. Talih ondan yanaydı.

Bir kuşatma sırasında, Nobunaga yeniliğe uğrayacağını anlayıp intiharetmışti. O ise bu olayın sonrasında doğan karışıklıktan istifade ederek Nobunaga'nın oğullarına yanaşmış, onları destekleyerek gücünü artırmıştı. Artık büyümek istiyordu. Yılların itilimsizliğine eğitimsizliği, hinlikle birleşince kendi dönemi için ilginç adımlar attı. Köylülerin, tüccarların ve din adamlarının silah taşımalarını yasaklamak, yeni para basmak gibi girişimleri yerini sağlamlaştıran Hideyoshi, gözünü yine Kore'ye dikmişti.

1580'a gelindiğinde Hideyoshi tek güç olmuştu. Tüccar ve zanaatçıların köylülerde oturmasını yasakladı. Kendisine bağlı bir merkezi feodal yapı oluşturdu. Tek hedefi Kore'yi ele geçirmektir. Ama Kore'de işler iyi gitmiyordu. Düzenli ve güçlü Japon birliklerine karşı Kore halkı belki de tarihin ilk gerilla savaşını başlatmıştı ve Japonların sürekliliğini

büyük kayıplar vermesinesebep oluyordular. Hıncı, acımasızlığıyla birleşmiş Hideyoshi, öfke kontrolü sorunu yaşıyor. Kore'yle ilgili tek olumsuz kelime duymak istemiyordu. En dipten en tepeyeçikarken hiçbir fırsatı kaçırmamış, Oda Nobunaga'nın hizmetinde terlik taşıdığı günlerden beri, hinlikten bir adım geri kalmamış olan bu köylü kurnazı, gerçekçi kabullenemiyor, kimsekendisine Kore'deki kötü haberleri

iletmemiyordu. Hideyoshi, kötü haber getirmeye kalkışan birkaç görevliyi döverek öldürmüştü, geleceğin yenilgi haberleri de oğlunun intikamına varacak savaş kayıplarını duymasını engellemişti. Kendi gücünün, kibrinin, öfkesinin, serinkanlı olmayı başaramamasının ve eğitimsizliğinin kurbanı olan Hideyoshi, İmparatorluk Japonya'sının oluşumunda en önemli isimlerden biri olmasına karşın, Kore'deki yenilgiyi duymazdan

gelecek Çin'i fethetme hayalini de kaybediyordu. Çocuklarına karşı da insafsızlığımlı sürdüren Hideyoshi, ikinci oğlunun doğumu ve onun yarattığı miras sorunu nedeniyle yine öfkesini kontrol edemeyerek yeğeni ve varisi Hidetsugu'yu ölüme mahkûm etti. Hidetsugu'nun yanında yer alan aile üyesi çoğu kadın ve çocuk 31 kişiyi de öldürmekten uzak durmadı.

Bugün hayranlıkla izlediğimiz Japon çay törenlerine zaman ve para harcamış olan Hideyoshi, Kyoto'daki Altın Köşk'ten esilenenerek altın varakla kaplı "Altın Çay Odası"nı yaptırmış ve bugünkü savurgan harcamalara da bir selam çakmış...

Hideyoshi, soyadı olmayan, düşük kabul edilen köylü kökeninden dolayı hep başka isimler almaya çalışmıştı. Sonunda da Hashiba Chikuzen No Kami Hideyoshi olarak afilî bir isimle adlandırılmış, "şansölye" ve "imparatorluk naibi" gibi prestijli pozisyonları satın almıştı.

İyi ki bugün, dünyaöfkelerini böyle öfkesine yenik düşen diktatörler yönetmiyor.

Yazını okudunuz, şimdi biraz düşünün...

Ve telefonunuzdaki hangi emoji buna uyuyor, siz karar verin.

İyi ki bugün, dünya öfkelerini böyle öfkesine yenik düşen diktatörler yönetmiyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Aslı Alpar

RUH
EŞİNİ
BULAMICAZ
ANLADIKT
DA...

RUH
EMİCİLERE
YAKALANMASAN
BARI...

Bi ŞEY
UNUTTUM
NEYDİ
Kİ?

AAA
BENİMİŞİM!

HAYATIMIN
PREMIUM'UNA
NASIL
GEÇERİM?

BENİ
GERKEKTEN
GOK MU
SEVİYORSUN?

EYET!
ENFLASYONDAN
BİLE
GOK!

Başar Başaran

ne kolaydı

Bütün güzelliğinle kumsalda yalnız bir ağaç gibi kuruyacaksın. Bir rüzgârın hatasısın çünkü, tohumunu buraya getirmiş. Kavak yeli yanlış yere savurmuş seni, çaresiz kuruyacaksın.

Hatıralar koşturuyor kafamın içinde. Yangından kaçan taylar gibi tozu dumana katarak. Lime lime olmuş iğleriken zaman, sakladıklarını birer birer önüme seriyor. Ne yalan söyledin ne gerçek, ne tam oldun ne hiç. Kalbim diyorum bir ari kovani, gel de al içinden kendini. Ne yandığıma uzulürdüm ne de söndüğüme, ısıtsaydık bari birilerini. Kendi kendine bir iç çekiş, faydasız bir sitem, bağlı köpekler gibi bir tehdit,havla tanrıya, havla kadere, havla kendine...

Duyulmamış bir söz duyduğun mu sen hiç, saklanmış bir sır, tutulmuş bir öğüt ya da değişen bir insan gördün mü? Demek bütün güzelliğinle kumsaldayalnız bir ağaç gibi kuruyacaksın. Bir rüzgârın hatasısın çünkü, tohumunu buraya getirmiş. Kavak yeli yanlış yere savurmuş seni, çaresiz kuruyacaksın. İçinden, tuzdan, güneşten, dokunmadığın maviden, dalgaların öfkesinden ve elbette kahrından kuruyacaksın. **Seni görenler iyi gördüm seni diyecek, bak bu dalların ne güzel, gölgen iyi geldi bize, sırtını dayadılar mı taze kabuk tutmuş gövden, "oh be, senin gibisi yok" diyecekler.** Ağlasan güliyorsun zannederler, başından geçen masal gelir,yumruğunu masaya vursan, elin çarptı derler. Gökyüzü hatırlayacak yaptıklarını, sadece şimdi değil önceden de yaptıklarını. Zihnin çalışır zindan küçülür, yatacak yerin kalmaz dünyada. Yollara düşün bir yere gitmeden, Seni senden başka merak eden kalmadı. Düşünmedik ne kaldı, keşke birdenbire unutulsa bunlar; dünyanın yaratılışı gibi, altı kısa günde ne kolaydı. Desem de inanamazdın bana, şahi sen beni bırak, seni bırak, Allah'a inandın mı?

Geceleri böyle zehirli yemişler büyüyor aklımın ormanlarında. İşte ağustos böcekleri gibi parlıyorlar. Yemene lüzum yok, görmek kâfi ölmen için. Ölümlerin en beteri sabaha dirilirdiğin. Şehir uyur, pişmanlıklar büyük, huzursuz bir keman gibi beklerim kutuda. Kendi içime çalarım bilmediklerimi. Başka insanlar, başka tanılar, başka insanları umutlarım. Bir fay gibi kırıldı, arasına düştüm anın, bugünden aşığıya, acemi bir trapezide gibi yuvarlandım. Bilincin suları çekildi mi rüyalar açığa çıkar. Küçük tepelerinde ukdeler ölü balıklar gibi yatıyor. Balık toprağına yürürsün içinin. Kaybettiğin oyuncaklar, unuttuğun zamanlar, tam yazacakken gittiği mısırlar hepsi oradadır. Söz sırası sana gelmeden önce, bir diyeceğin olur hani, sonra dilinin uçundan geri gider, düşünür, düşünür bulamazsın. İşte onlar da oradalar. Bulursun tamam dersin, şimdi bir sabah olsa herkese verirdim cevapları,

güneş geciktikçe, yeniden güçlenir sorular. Az önce ayan olan giderek kaybolur. Bilincin suları yükselir, rüyalar kapanır. Başların üşümeye, çaresiz kalker, bir hırka giyersin. Bir sigara yakar, radyoyu açarsın. Külü renginde sabahların, gecelerin yangınından izler var. O kadar uzağa gitmiş olamazsın.

Bu evi biliyorsun. Balkonda kayısı çekirdeklerin var. Bisikletin, çiçeklerin, on yedinci sayfasında kaldığın kitabın var. Bak az sonra kızı uzaktaki yaşayan yaşlı adam uyanacak. Üst katta alarm öttü, önce su sesi geldi, sonra tıkrırlar. Saat ucuyor kızını ayakta yakalamak için, Kanada'da mı nerede, dünyanın bir ucunda yaşıyor. Bazı sabahlar ulaşmıyor ona, geri de yatamıyor besbelli, kıyıcı kediye köpeğe yemler veriyor aşığıda. Bu sabah şanslı, sesinde hep aynı coşuklu hüzün var, alo Nazlı... Başlıyor anlatmaya kızına gündeliğini.

Öyle oldu böyle oldu, haberler ve mutlaka hava durumu. Kızın telefonu kapatmak istediğini ben buradan anlıyorum, o anlamıyor. Ben duymasam bunları ne kolaydı, o adama benzemekten korkmasam seni aramam ne kolaydı, uykunda nefes alışına şükretmesem ne kolaydı. Şimdi yokluğunda uğuldayan rüzgârın notasını bilsem, bir piyano çalsam, ağaçların pencerede gölgesini çizsem, senin bir resmini yapsam, su yalnızlığı dillendirebilsem, bir roman yazsam ne kolaydı. Kemanlar kırsalar kendi kutularını, bir kemancıya muhtaç olmadan, söyleyebilseler sakladıklarını, ne kolaydı. Sen yanında olsan, ben bu mektubu yazmasam ne kolaydı.

Sence mektuplar kime aittir, gel düşünelim bir mektubun bileşenlerini. Yazanıdır mı diyorsun, okuyan olmasa mektup ne işe yarar ki okuyanın mıdır o vakit, yazan yazmasaydı ortada mektup olmazdı, götürenin mi acaba, kimse götürmese her yolda bir mektubu kim daha ne kadar bekler ki? Kelimenin mi, fikrin mi, meramın mı, cüretin mi, kimindir bir mektup söylese. **Herkesin olan hiç kimsenindir, hiç kimsenin olan kimsenin umurunda değildir. Böylece okunur geçer mektuplar. Sararan zamana kalır satılır.** Böylece zamandır sahibi bir mektubun. Bize ne o vakit, bu vakta üstünde akanlardır. Bir çırpı gibi döne döne, ilerleyeceğiz nehirde. Farkta yapılmış bir salyangoz göreceğiz bizi, kafasını çevirecek. Bak sevgilim, sakladım seni yine kelimelerin arasına. Bir mektup ki kendini yazdırır, okuyanı anlamaz. İşte bence en özgürü olur mektupların. Kendi kendinin sahibi bir mektup. Çünkü bir yazı sadece yazmak için yazıldığında geçerlidir.

Sana gerçek mi lazımdı, bilmiyorum.Yani çok mu lazımdı. Bence biraz olsa bize yeterdi. Her şeyin fazlası zararsa gerçeğin de öyledir. Yanım gerçek çok iyiydi bence. Öbür yarısını biz kuracaktır. Zaten bir aşk buna yaramazsa neye yaradı? Madem bir rüyayı iki yanından taşıyoruz her gece, kan ter içinde. Bunu hak ediyoruz dedim.

Söyledim sana anlatmadım. Gerçekle takas ettin güzelim masalı. Ticaretten, delilikten, hezeyandan anlamazsın bari sabaha karşı yazılmış su mektubu anla istedim. Bana sorarsan okumadın. Okusaydın son

Bir mektup ki kendini yazdırır, okuyanı anlamaz. İşte bence en özgürü olur mektupların.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Zeki Kayahan Coşkun

yokuş

Balkonlardan, pencerelerden, yokuştaki bıraktıklarından alkış, ısıklı sesleri geliyordu. Çok alkış aldım sahnede; oyunlarımda, ödül törenlerinde ama böyle bir durumda alkışlanacağımı hiç düşünmemiştim.

Evden çıkmış radyoya gidiyordum. Yoldayken sürekli kullandığım telefon uygulaması, yolu beş dakika daha kısaltabileceği önerisini sununca kabul ettim. Beykoz'un pek bilmediğim yemyeşil ara sokaklarından sonra beni oldukça dik bir yokuşun başına getirdi. Bir yokuş ancak bu kadar yokuş olabilir. Bu neydi göz? Tepesinde aşağı inmek için bekleyen bir minibüsle karşı karşıya kaldım yokuşun çıkışında. Düelloda karşılaşmış iki kovboy gibiydik. Bir kere selektör yaptı. Şoför dilinde "sen gel, ben bekliyorum" bir kere selektör müydü, iki kere mi, çok kere mi? Çok kere selektör küfürdü galiba... Emin olmadım, biraz bekledim. Hareket etmeyince minibüs, çıkmama müsaade ettiğini anladım ve gaza bastım... Zorlana zorlana çıkıyordum. Olacak galiba. Yokuşun yarısına kadar geldim ve aracıma patinaj çekmeye başladım... Giltmiyordu. Frene basım. Bir daha gaza yükledim, patinaj çeker çeker aşağı doğru kaymaya başladı. Bir daha fren... Bir daha gaz... Yok, olmuyordu. Yokuşun sağlı sollu evlerinde bulunan kadınlar o günü hali yıkama günü ilan etmişler belli ki. Hallarını sokakta yıkarken köpüklü su, yolum her tarafını kaplamıştı. Hem benim mücadelemi merakla seyrediyorlar hem de hallarını yıkamaya devam ediyorlardı. Son kez gaza yükledim... Patinaja düşen araç tekrar kayıyordu ki az kalsın bir apartmanın girişindeki demir korkuluklara üç beş santim kala durabildim.

Arka tekerleğe taş koyup tekrar deneyelimiyi fikriley, biraz da mahcup olarak arabamdan inmemle, tam bir profesyonel kadroyla karşılaştım. "Taşı getir" diye bağıryordu biri diğerine... Taş görevlisinin yönelmesiyle, bir elektrik direğinin dibinde bu iş için kullanılmak üzere bekleyen, kim bilir kaç aracı bu zor şartlardan kurtarmış kocaman taşı gördüm. İki kişi kucakladı taşı, aracın sağ arka tekerleğine yerleştirdi. Nereden geldiğini göremediğim halat vardı bir kişinin elinde... Araç tekerleklerinin civarındaki sabunlu suyu çepçapda uzaklaştıran oldukça profesyoneldi. Kahveden çıkıp gelenler yorum yapmaya başladılar aralarında aracın başında. "Ben geçiyorum direksiyona" dedi genç bir arkadaş, onay aldı ama benden değil, mahallenin bir amcasından... Bana sorma gereği bile hissetmedim. Ben yokuşum onlar için. Durumu konuşuz kabullenmiştim. Şoktaydım bu organizasyon karşısında. Bir grup arabayı ıterken, "bas gaza, bas gaza" diye koro hâlinde aynı anda bağıryorlardı. Evlerin pencerelerinden çınkarlar, tribün havası oluşmuştu. Birini kökirdek çitlerken, diğerini şişile öğüşüyle bile gördüm. Kadınlar hali yıkamaya devam ediyordu. Sanki F1 pilotuydum ve "pit stop"taydım. Her şey muazzamdı ve hızla ilerliyordu.

Arabayı yokuş bir mücadele sonrası korkuluklardan uzaklaştırdım. Yokuşun yarısına kadar çıkarmayı başardılar ama yine patinaja düşüyordu. Toplanan heyet, "Önce minibüsün isin, sonrasında yokuş başında hizanı alan araç, yokuşu çıkar" kararını verdi. Benim aracımı yokuşun başına kadar geri geri indiriler. Sıra minibüsteydi. Minibüs yokuştan aşağı inmeden önce, çepçap sorumlu yoldaki köpüklü suyu yine temizledi. Kadınlar hali yıkamaya devam ediyordu. Minibüs de kazasız belâsız indi.

"Başka yoldan giderim ben, teşekkür ederim" deyip bir an evvel uzaklaşmak istesem de "geç direksiyona ve iyice hızlan, çıkacaksın" dediler. Ya çıkamazsam? Bir

Anlamadım ki... Yokuşun bir gururu mu var? Bırakın gideyim işte...

"Ne olur" dercesine yalvaran gözlerle bakıyorum.

Hiç taviz vermiyolar.

"Çıkacaksın!"

Belki de dağlan öz güvenimi toparlamaya çalışıyorlardı. Bir an araca geçeyim, yokuştan çıkacağımı sansınlar, kaçıp gideyim diye düşündüm.

Taş görevlisi, çepçap sorumlusu, niye getirildiğini bilmediğim halat ve yokuş emek eklimde geldi. **"Sen bu halka borçlusun, bu yokuşu çıkacaksın oğlum, yok öyle" diye motive ettim iyice kendimi.** Hem neydi o söz?

"Başarmak zordur. Kolaya kaçarsan sonuç basitlerdir. Unutma, yokuş aşağı inmek kolaydır ama manzara tepeden seyredilir."

Artık hazırdım... Yokuşun başından epey bir geri aldım aracımı hızlanabilmek için.

Tüm gözler üzerimdeydi.

"Gazi sakın bırakma" dedi elinde halat olan.

"Güven bana, başaracağım bu kez" anlamında başparmağımı kaldırdım.

Hızlandım... İyice hızlandım.

Yokuşun yarısını da geçmiş tepeye iyice yaklaştığımı ki büyük bir alkış koptu.

Balkonlardan, pencerelerden, yokuştaki bıraktıklarından alkış, ısıklı sesleri geliyordu.

Çok alkış aldım sahnede; oyunlarımda, ödül törenlerinde ama böyle bir durumda alkışlanacağımı hiç düşünmemiştim.

Güveni bir yerde durdum yukarıda.

Aracımdan inip hepsine el salladım.

Manzara gerçekten tepeden seyredilmişti.

Mahalleli verdiği katkının karşılığını almış gurur dolu gözlerle bakıyordum.

Çok alkış aldım sahnede; oyunlarımda, ödül törenlerinde ama böyle bir durumda alkışlanacağımı hiç düşünmemiştim.

Güveni bir yerde durdum yukarıda.

Aracımdan inip hepsine el salladım.

Manzara gerçekten tepeden seyredilmişti.

Mahalleli verdiği katkının karşılığını almış gurur dolu gözlerle bakıyordum.

gözlerle bakıyordum. <https://rantey.org>

Kemal Sayar

güç sevgisi mi, sevginin gücü mü?

Her insan yüreğinde kendi yıkımlarını, sürgününü, çölünü taşıyor. Güçlü insan bu harabedeki gulyabanileri dünyaya salmayan ve onlarla kendi içinde yiğitlikle çarpışan, diğerlerinin de kendi savaşında onlara şövalyece el uzatan insandır.

*Amar virtutis alium Cupidinem superans
(Üstünlük-güç sevgisi başkaca sevgiyegalebe çalar)*

Manhattan Projesi'nin başındaki bilim insanı Robert Oppenheimer, ilk atom bombası denemesinden sonra kadim Hindu yazmalarından alıntıyla **"şimdi ben ölüm oldum; dünyaların yok edicisi"** demişti. Güce, kadim zamanların beri olumlu bir nitelik atfedilmişti. Savaşan devletler, masum ve güçsüzlere ezen, yok eden tüm bir insanlık tarihine rağmen, güç kavramı çağlar boyunca itibarını muhafaza etmeye devam etmişti. Güçlü devletler, güçlü soylar-kabileler, güçlü erkekler yaratıkları tahakküme ve yıkıma rağmen yine de insanlığın mümtaz örneklerinden sayıldılar. Çünkü Tanrı güçlüydü ve güçlüler de seçilmiş olanlardı. Hüsnü Hatemi'nin dizelerinde "Güçlüydü günahlar, güçlüler peygamberler/Tanrım, biz ne kadar da güçsüz kaldık./Vehle, ızdırapların çocukları/Biz ızdıraptan da zevkten de senden de öksüz kaldık" diyor. Peki, değişen ne oldu da güce dair algı dönüştü? Şahsi kanaatim, gücün -iyi huylu, yaratıcı olan türü yahut ölüm ve aşağılama taşıyan fark etmesizin-tanrısız kaynağından kopmasına dair bilinç değişiminin, yükseltilen güç algısını da erozyona uğrattığı yönünde. Güç, artık en görünmez ve yumsuşak kullanımdan da, müdahale ve manipülasyon, insan-dışlaştırma, nesneleştirme olarak etkilenebilir.

Psikolojideki güç ilişkilerine dair bir çalışmaanalitik sosyal psikolojinin kurucusu Erich Fromm'un kişilik yapılarına dair çok bilinen teoris. Bilhassa bu karakterlerden biri olan otoriter kişilik, çift tarafı keskin bir bıçak gibi işler. Yalnızca başkalarına hakim olma, onları kontrol etmeye çalışan değil, baskı karşısında sinmeye gönüllü, boyun eğen, itaat eden kişiliği de otoriter kişilik olarak tanımlıyor Fromm. Güç ilişkisinde rolü değiştiğinde bu kişilik aynı otoriteriyen tavır aktif veya pasif olarak çekimden benimsenir. Bu kişiler, özgür irade konusunda yeteksizdirler, bağımsız ve özerk bir iç dünyaları yoktur. Tıpkı bir çocuğun, hatta henüz doğmamış bir çocuğun anneye bağımlı olması gibi, bu kişiler de güç odağı kabul ettikleri kişi ve merclere bağımlıdır, başkalarını da bu şekilde özerk ve özgür olmayan, aktif olarak dünyayı algılaya ve orada eyleme yani yaratım ve yaşam gücünden yoksun varlıklar, birtakım yasal veriler toplamı olarak tasarlarlar. Dünyaya bakış içinde olan, ona özen ve sevgi aktaran, hissedene düşünen insan, bu kişilik tarzınayabancıdır. Otoriter kişilik, sadece kendisineverilen kimliği şablonlarına uygun şekilde hissederve düşünür. Biz, bu türden insanları çok iyi tanırız, içinde az çok barındırdığımız bu kişilik insanı, kendi tarafından onaylanmayan tatminini yaşamaya görsün. Arendt'in *Kötülüğün Sıradanlığı* eserinde incelediği Eichmann gibi ödev ahlakını ileri sürerek eylemlerinin sorumluluğunu üst otoriteye isnat ederek kendini haklı çıkarır.

Güç, bizim insan oluşumuza içkindir. Asıl mesele, hangi gücün içindeye yaşamasına izin vereceğizdir: İyiliğin ve sevginin gücünü mü yeşerteceğiz yoksa kötülüğün (güç sevgisi) gücünü mü? Gücümüzden feragat ederek bir başkasını sevmeyiz, ona aktarabileceğimiz şeylerin yoksunluğu içinde bırakmaktır bu onu. Kaldı ki gücümüzü aktararak benmerkezliliğimizin kasnağını kıranız; sevmek, bir taşma eylemidir. Zararsız olduğu kadar

esenlik, mutluluk ve güvenlik vermekten de aciz, faydasız bir sevgi, bir sevgi taklidinden, bir söz ediminden öteye geçemez.

Şiddetin ve saldırganlığın yaygınlaşması iktidar yapılarının gizli yahut açık dayanışmasında bulur en temel desteği. Aile içi şiddet, çalışma hayatındaki yıldırma/ mobbing, vatandaş ve insan haklarının ihlali, işkence, saldırganlık mazur görülür, normalleşir, alttan almak ve uzlaşmak için mağdur üzerinde baskı kurulur. Şiddet olmadığında bile, dezavantajlı durumdakilere; dayak yemeyen, aşağılanmayan kadının, canı kaçsa kadar çalıştırılıp emeği sömürülmeden- hakkı verilen çalışanın, insan haysiyetine uygun muamele gören vatandaşın müteakkeki olması beklenir. Normalin yazlaştırılması insanların kişilik eğilimlerinin de çarpılmasına önyak olur. Öldüren güç, gücün kaba, üstünkörü bir biçimidir. Uygulamalarında son derece çeşitli, etkilere son derece şaşırtıcı olan, öteki güçtür, öldürmeyen güç; yani henüz öldürmemiş olan. O kuşkusuz öldürecekler ya da belki öldürecekler ya da varlık üzerinde her an öldürebilecek bir kılıç gibidir, her hâlikârda insanı taşar çevirir.

Hakkıkatte güç, iddia edildiği gibi yazıştiran şey değildir, hastalıklı kişilikleri, yazılabilir olana cezbeden, yazılamayacak olana, ona karşı dirençli olanı -ten bir mknatıstır. Tıpkı ateşin kollarına atılan bir Mecusi gibi... Kişilik salmış olmanın mesaketine talip olmayan, özgürlüğün ikiz kardeşi sorumluluğu üstlenmekten sakınanlar da güce vücd içinde koşarlar. Kimselerin etğine yapışmamak, kendi yüreğinin adımı olmak, kolay meslek değildir. "İnsanlar zorlu kararlarında korkarlar ama güçlü ruhlar ve bükülmüş karakterlere bıcaksırtında dinlenmek yaraşır" Yaşamın dehşetli silahlanılaşdırıldıkları, bıcaksırtında büyük karar vermek zorunda kalıp da bir adam daha atılsın, bükülmüş güçlenerek trmananlar yaşama onurlarındırlar ve yaşam da onları maneviyatlarını gençleterek onurlandırır.

Güç, bir biriktirmenin, niceliğin artırılması neticesinde elde edilen bir şeymiş gibi düşünülür ekseriyetle ama öyle değildir, biriktirmek sadece tahakküm edilebilir yetisi kazandırır, o da sadece elinizdekilere arzu besleyenler, biriktirdiklerinize gönül indirenler üzerinedir. **Dysa güç, sahte ve kalp olanlardan kurtularak, kıymetli olanlarıyla sizi de kendisiyle beraber yükseltecek olan muhatabınıza aktararak kazanılıyordur. Pek az şeyi olan başmışsınız insan, sadece zorunluluğun hükmü altındadır, zengin ve nüfuzlu insan ise pek çok başka insanın.**

Gercek güç, ruhsal acılardanzarafete taşıyabilme yetisinde gizlidir: Bir ağaçın eski gödesinin yaralarını, kesikleri çevresindeönüp dolanarak, insanı kapatacak serpilmesi kadar zarif bir şekilde. Dysa dönük veya uymulu, iyimser, iltidal ve sorumluluk sahibi, iç gözlem ve kontrolü, merak duygusu, problem çözme becerileri gelişmiş, mizah anlayış, zihinsel ve ruhsal esnekliği, güzele karı duyarlılığı ve maneviyat duygusu yüksek insanlar psikolojik açıdan da en güçlü olanlar.

Her insan yüreğinde kendi yıkımlarını, sürgününü, çölünü taşıyor. Güçlü insan bu harabedeki gulyabanileri dünyaya salmayan ve onlarla kendi içinde yiğitlikle çarpışan, diğerlerinin de kendi savaşında onlara şövalyece el uzatan insandır. Ve yine de yüreğini, yücelerde uçan, bir şairin engin ve bir bilgenin yufka üstüne kılmak. Merhum Sezai Karakoç üstadın ifadeleriyle "Kelp, yumsuşadıktı sağlamlaştı. Duyguları sabrı kavrıyacak bir yataklık haline getirir."

Güce duyulan sevgi değil, sevginin gücü kazandırır. Daimal

Gerçek güç, ruhsal acıları zarafete taşıyabilme yetisinde gizlidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteory.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Tanju Baran

yeşilçam'ın 70'li yıllardaki kimlik arayışı:

KIBAR FEYZO

Kibar Feyzo, her dönem farklı kesimlerden tepki gördü, yasaklandı, sansürlendi. Bugün dahi, Yeni Türkiye'de, televizyon ekranlarında gösterilirken "İşçiler kardeş, patron kalleş" yazısı buğulanabiliyor.

Cumhuriyet modernleşmesinin kültürsanat alanındaki en güçlü aktörü Yeşilçam, büyük bir endüstriye dönüşürken, birtakım zorlu aşamalardan geçti. Yurdun dört bir yanının demir ağırla örüldüğü tek partili dönemde boynu bükük kalan ülke sineması, kendi dilini aramaya, ancak 1950'li yıllarda, kamerayı sokağa indiren sinemacılar kuşağı sayesinde başlayabildi. 27 Mayıs'ın şekillendirdiği 60'lar, sosyal gerçeklik kadar deneyelliğin, starlar kadar yönetmenlerin ön plana çıktığı, niteliğinve niceliğin arttığı, ilk uluslararası başarıların geldiği dönemdi. 1970'li yıllara gelindiğinde ise Yeşilçam, genç bir sinema olmasına karşın, bir kimlik arayışına ve bunalıma girdi. Bugün, geriye dönüp baktığımızda, o kimlik arayışını bünyesinde taşıyan ve döneme bütüncül bir şekilde bakmamız mümkün kılan bir örnek var: Kibar Feyzo (1978). Atılılmaz'ın yönettiği, sinemamızın gizli aktörlerinden İhsan Yüce'nin senaryosunu yazdığı film, aile boyu izlenen Yeşilçam sinemasının en tatlı örneklerinden biri olarak, aradan geçen 44 yıla rağmen dimdik ayakta. Sadece iki filmde beraber oynayan Kemal Sunal ile İlyas Salman ikilisinin arasındaki "kız alma" rekabetiyle başlayan, Şener Şen, Adile Naşit, Müjde Ar gibi dönemin büyük isimlerinin sırayla denkleme dahil olduğu Kibar Feyzo, Sunal'ın içtenlikle canlandırdığı Feyzo tiplerinde toplanan safılık, iyiyüreklik ve bahtsızlık gibi kavramlarla özdeşleşmiş, komediyürekli bir anlatı eser. Herkesin bildiği gibi Kibar Feyzo bir güldürü ama bundan ibaret değil, çok daha fazlasını içinde barındıran, kompleks bir film.

Vizyona girdikten sonra sakıncalı filmler listesine alınayazı uzunca bir süre TRT ekranlarında kendine yer bulamayan Kibar Feyzo, bugün, bir çokrepliği popüler kültürte kazınmış ve toplumsal hafızamızda yer edinmiş büyük bir fenomen artık. Fırat'ın Cimlileri (1977), Derman (1983), Kurbağalar (1985), Züğürt Ağa (1985) gibi filmlere yakınlık eden eserlerin sahibi Osman Şahin'in Forelar adlı öyküsünden

uyarlanan Kibar Feyzo, özü itibarıyla, Şahin'in bütün öykülerinde ve 70'li yılların diğer sosyal gerçekçi filmlerindekarşımaçıkan feodalite ve mülkiyet hakkı gibi konuları masaya yatıran bir aydınlanma hikâyesidir. Feyzo'nun kaderine razı bir maraba iken kadının bir mal gibi alınıp satılmayacağını, faizmiş, işçi haklarını öğrendiği yolculuk, Yeşilçam'ın 70'li yıllardaki bilinçlenme serüvenine de denk düşen, kusursuz metaforudur aynı zamanda. Ve

"Fukarakaktir her bir şeyin başı, hakimimby" diyen Feyzo'nun FaşoAğa'sıyla olan mücadelesi, 70'lerdeki sokak hareketlerinin ta kendisidir.

60'li yıllarda Metin Erksan'ın başını çektiği toplumsal gerçekçi sinema anlayışı, 1970'li yılların ilk yarısında, Yılmaz Güney ve Lütfi Akad öncülüğünde hacimli bir alan kaplamaya başlamıştı. Yeşilçam'ın pembe gözlüklerini takmayı reddeden, politik aptan tutarlı bir noktada duran ve genç yönetmenler tarafından benimsenen bu sinema anlayışının sürekli güçlenmesine karşın Yeşilçam'ın geneli, bir "uyuşturucu sineması" olma hüviyetini sıkıca koruyordu. Bir yanda Arzu Film ekolünün çizdiği pembe tabloyu pekiştiren saf güldürü filmleri, diğer yanda Uzak Doğu döviz sinemasından veya İtalya'dan kopugelen B sınıfı avantür filmler derken, çeşitli sinema akımları sırayla salonlara hücum ediyordu. Bu filmler, izleyicileri Türkiye'nin fay hatlarındaki gerilimlerden, artan yoksulluktan, siyasi krizlerden ve sağ-sol çatışmalarından uzak tutuyorlardı. Sinema sanatının politik yanınıasırtıdönen Yeşilçam'ın insanlarsunduğu bu akyon, 70'li yılların ikinci yarısında, seks filmleri furıyasıyla beraber geri dönüşü olmayan bir hastalığa evrildi. 1974 yılında başlayan ve ancak 12 Eylül darbesiyle, tepeden inen demir bir yumrukları son bulan seks filmleri furıyası, sağlam temeller üzerine inşa edilmemiş ülke sinemasını kısa süre içinde bitme noktasına getirdi. Bu süreçte, seyriscisinin önemli bir kısmını ülkeye yeni giren televizyona kapıran sinema, seks filmleri furıyası yüzünden bir aile eğlencesi olmaktan da çıkıte salonlar cinselaçlığı yaşayan insanlar tarafından istilaedildi. Tüm bunlar yaşanırken, aslında Türkiye'de güçlü bir sansür mekanizması vardı. Süleyman Demirel, Alparslan Türkeşve Necmettin Erbakan'lı Milletiçti Cephe,Hükümet'in sansür mekanizmaları, başta Yılmaz Güney'in eserleri olmak üzere, toplumun her kesiminde, her kesimde, toplumun

ahlak anlayışını derinden sarsansek filmlerine'gözyumuyordu.Yapımcılarına çok büyük paralar kazandıran bu akım, 77 yılında iktidara gelen Ecevit hükümeti döneminde de aynı şekilde devam etti. TRT içindeki güç mücadelesinden sıra bir türlü sinema salonlarına gelmiyordu. 1978'ine gelindiğinde, ülkenin kendisi gibi Yeşilçam da ikiye bölünmüştü: Bir yanda yoksulluk,geri kalmışlık gibi kanksanmış sorunlara sınıf temelli çözümler arayan ve sesini yükselten topluma eşlik etme gayesindeki bir sosyal gerçekçi sinema anlayış, diğeryanda seksve arabesk filmleri furyasının amiralgemisi olduğu bir afyon sineması. KibarFeYZo, böylezorlu bir ülkeve sinema iklimine doğdu.

Her dönem sinemamızın en genç yönetmeni olmayı başaran Atıf Yılmaz da seks filmi furyası hariç, Yeşilçam'a hakim türler arasında gezinip durduğu bir dönemdeydi. 1977 yılında İbo ile Güllüoğlu, Selvi Boylum Al Yazmalım, Boskun, Acı Hatırlar gibi birbirine hiç benzemeyen, dört farklı türe ait filmler çeken Yılmaz, Kibar FeYZo'da bir adım ileri giderek birçok akımı tek filmde birleştirdi.

Kibar FeYZo, bir yanyıla, safran bir Yeşilçam filmiydi. Başta Kemal Sunal olmak üzere dönemin en popüler figürlerinin toplandığı bir star filmiydi. Yeşilçam'a damga vuran güldürü sinemasının kusursuz bir örneği, folklorik bir müzikaldi. Diğer büyük Yeşilçam filmleri gibi Cumhuriyet modernleşmesinin belli başlı kodlarıyla çalışıyordu. Bugünün aksine, o dönemler Yeşilçam'da iyi bir imam, din adamı temsil bulmak imkânsızdı. Bütün din adamları, ilerlemenin önündeki engel olarak sunuluyordu. Bu durum Cumhuriyet modernleşmesinin Yeşilçam'daki yansımaysıydı. Yine, Anadolu'nun doğusundaki Kürt ve Arap azınlıkların günlük hayatı, Yeşilçam'da ancak bir komedi unsuru olarak varolabiliyordu. Kürtçe bir kelime duyurmak imkânsızdı. Geleneklerinden konuşma şekillerine, giyim kuşamlarından toplumsal ilişkilerine kadar Kürt ve Arap kültürleri, Yeşilçam için parodisi yapılacak, çağ dışı bir yaşam biçiminden ibaretti. Mahkeme ve devlet otoritesini tek hakem ilan eden Kibar FeYZo, tüm bunlardan azade değildi, bu açıdan, Yeşilçam'ın tipik kültürel kodlarını yeniden üreten bir eserden ibaretti.

Oze yandan Kibar FeYZo, Yeşilçam'ın apolitik bir uyuşturucu sineması olmasına karşı çıkan,70'li yılların sonu için ve yurdun festivalinde boy gösteren yeni bir sanat anlayışından da besleniyordu. Sevgili kadını o bini peşin, o bini senetle, mülkiyeti

babasına, kullanım hakkı kocasına ait olacaktşekilde alan FeYZo, ağasına, töresine, mülksüzlüğü razı biriyken, kendisini hapsoldüğü kuyudan çıkartacak bir aydınlanmayolculuğunun içine düşmüştü.

Lengeli fotr şapkanın ve dışkıının bile bir statü göstergesi olduğu,ağanın, hocanınve paranın otoritesiyle şekillenmiş düzenin içinden çıkarakşehre doğru yol alan FeYZo'yu, kırsalalandançok başka bir dünya bekliyordu. **Orası, Harırları değil sendikali olmanın makbul sayıldığı inşaatların, kızlarını bir mal gibi satmayan babaların, haksızlık karşısında susmayan, slogan atan, duvarlara yazı yazan işçilerin Türkiye'siydi.** Şehirde gördüğü icatları birerbirer köye taşıyan FeYZo, iki dünya arasındaki hergidisi geöşte biraz daha bilinçlenmeye, haklarını öğrenmeye başlamıştı. Bir bireyolarak çeşitli haklara sahip olduğunu fakat o hakların altın tepside kendisine sunulmayacağına anlayan FeYZo, umumi abdesthanelerden vazgeçip işçi haklarını, sendikal mücadeleyi ve örgütlenmeyi köyüne götürdüğünde, ağalık düzenini sarsacaktı.

Bicimsel açıdan tipik bir Yeşilçam filmi, içerikolarak politikve sosyal gerçekçi bir film olan Kibar FeYZo, 70'li yıllardaki iki büyük sinema anlayışını bünyesinde erikmeyi başarmıştı. Bu başarı, içindeki sol mücadele nedeniyle devletin, çizdiği din adamı profiliyle İslami camianın, feodalite parodisiyle Kürt aydınların tepkisini de beraberindegetirdi.

Kibar FeYZo, her dönem farklı kesimlerden tepki gördü, yasaklandı, sansürlendi. Bugün dahi, Yeni Türkiye'de, televizyon ekranlarında gösterilirken "işçiler kardeş, patron kalles" yazısı bugulanabiliyor. Yine de tüm bu tepkiye ve sansüre rağmen her dönem, halkın ilgisine sevgisine elde etmeyi, farklı kesimlerden birçok insanı aynı kahkahanın etrafına toplamayı da becerdi.

FeYZo'nun aydınlanma yolculuğu, bugünden bakınca, Yeşilçam'ın 70'lerdeki kimlik arayışının bir metaforuna denk düşüyor ama benzerlikleri sadece yolculuktan ibaret değil. FeYZo ile 70'ler sinemamızın dönüp dolayı vardıgı yer de birbirine pek yakın. FeYZo'nun kavgası Maho Ağa'nın ölümlüye, Yeşilçam'ın kargaşa ve kavgağa doluyılları 12 Eylül darbesiyle son buldu. Pekiyi sonrası?

Sözü, hem köyünün hem de Yeşilçam'ın aklbetini izleyen FeYZo'ya bakalım: Maho Ağa ölmüştür. O ölmüştür, başka ağa gelmiştir köyümüzün başına... Haber almışsın, herkes Maho Ağa'yı arar ölmüştür. Bu işin sonu neye varır, ben bilirmem. Sen devletin sen bilirsin. Gayrı hükümi sen ver kurban. Şu işin...

ARANIZDA

SEVMİYEN VAR MI?

Nilay Örnek

iyi şeyler
kafası

"o arazinin toprağını bile nesin vakfı'nın gençleri üretti"

Fotoğraflar: nesinvakfi.org

"Nesin Vakfı, olağanüstü insanlar yetiştirmiyor" diyordu üçyaşındavakfıgirip 25-26 yaşına kadar orada kalan Tayfun Özşahin. "Nesin Vakfı, olağanüstü imkânlarıyla, olağanüstü güzel insanlar yetiştiriyor ve bu ülkenin iyi insanlara ihtiyacı var; iyi marangoz, iyi şoför, iyi ayakkabıcı... Ülkeyi sadece sanatçılar ya da mühendisler kurtarmayacak, bizim iyi insanlara ihtiyacımız var ve bu kurum iyi insanlar yetiştiriyor."

Bu ifadeyi ilk duyduğumda çok etkilenmişim, ne zaman Nesin Vakfı söz konusu olsa tekrar alıntılarım.

70'li yıllardan bu yana, ülkeye yüzlerce iyi insan kazandıran Nesin Vakfı'nı geçtiğimiz ay yeniden ancak maalesef tatsız bir habersizlikçe konuştuk.

Ali Nesin, Twitter'da "Yetti ama" notuyla paylaştığı bir açıklamada, "Valilik banka hesaplarımızı bloke etti" diyor, İsmailağa cemaatinden olduğu anlaşılan Rabita Vakfı'nın Çatalca'da yeni aldıkları arazinin yanınayereleştikten sonra yaşadıkları sıkıntıları anlatıyordu.

Onlara çocuğun okuyup barınmasını sağlayan, yine onlarcasına burs veren, çalışanlarınamaaş ödeyen bir vakfın banka hesaplarının, üstelik bağışı zorlama bir gerekçeyle dondurulması, en hafif tabirlecan sıkıcıydı.

RAPORLARA ZATEN BELLİ

Siz bu satırları okuyana kadarçözülmesini umut ettiğim sorulna ilgili aradığım, Nesin Vakfı yöneticisi Süleyman Çiğanoğlu'na ağır işleyen hukuksüzürecrağının sakind:

AzizNesin'in kitap gelirleri, kiral ve bağışlarla işleyen, binlerce gencedokunan 50 yıllık bir vakıf bu, izinsiz bir yardım kampanyası açmadık, vakfa gelen bağışlarla 2017'de yanımdaki araziyi aldık. Şikâyet üzerine İnceleme yapan Vakıflar Genel Müdürlüğü denetimini de çok açık bir şekilde iddiaların ağız olduğunu gösterdi. Konunun bu raporla kapanması gerekirken düşmanca tavır sergileyen bir kurum var. Ama onlar da bu hatadandonecek biliyoruz, hukuken haklı bir gerekçe yok.

Süleyman Bey, bağışçıların yeni açılanhesaplarla hızla bağışyaptığını, ihtiyaçlarının sürekli yenilediğini, arayanlara güncel ihtiyaçlarını listisini göndererek bu sürece idare etmeye çalıştıklarını anlattı.

"HER AMA HER KESİMDEN ÖYLE DESTEK GELDİ Kİ..."

"Olanbiri hakkında davale çocukları nelerhissedyor" diye soruyorum Süleyman Bey'e. Şu yanıtı veriyor:

Çocuklarımızı bunu yansıtmayız. Liseli, üniversitelli gençlerimiz farklıdır, onlara da çıkıncımız olmadıkça için anlatıyoruz. Yine de böyle bir şeyin parçası olmak çok kötü. Hiçbirzaman umutsuz olmadık, gençler de öyleler; güzel şeylerden sözlemek istiyoruz. Burası umut aşılayan bir kurum. Nesin Vakfı, bu işlemin ortak paydasıymış, bu süreçte yeniden bunu gördük. Her ama her kesimden destek geldi. "Türkiye'nin Ateşi" olarak bilinen bir adamın kurduğu vakfa her inanç ve siyasal görüşten insan destek verdi. AzizNesinhiçbir partiye angaje olmamış, desteğini haktan alan biri; en muhafazakar insanlar, milliyetçisi, solcusu, sağcısı bizi aradı, vakfa nasıl destek olabileceklerini sordular. Gelen her kurşun halkına geri gönderen bir kurum olduğun için bu kadaresevliyör Nesin Vakfı. Varından değişiyöğünden veren bir halk bu. "Kusura bakmayın beş liram vardı, onu gönderdim" diyen fabrika işçisinin mesajı durur hâlâ. Üniversite öğrencisi "Kartımdaki son parayı size gönderdim" diyor, bakıyoruz bir iki lira. Bunların hepsi bizim omuzumuzda,bize sorumluluk.

"Varından
değil
yoğundan
veren bir
halk bu."

"O ARAZİNİN TOPRAĞINI BİLE GENÇLER ÜRETTİ"

Süleyman Çiğanoğlu, yönetici ama kendisi de "vakfın çocuğu"; 1990'da gelmiş, 2007'de üniversiteyi bitirerek aslında vakıftan mezun olmuş ama... "Atilden nasıl mezun oluruz ki? Geliyor gidiyor vakıfta vakt geçirmek için fırsat kolluyordum. Sonra Ali Nesin, "15-16 yıldır vakfın başındayım, bir insanın 15 yıldan fazla bir kurum başında bulunmasını doğru bulmuyorum, asıl işim matematiğe dönmek istiyorum" dedi ve ben vakfın yöneticisi oldum" diyor.

50 yıllık vakfın 32 yıllık geçmişine şahit olan, Aziz Nesin'le birlikte uzun zaman geçirme şansına da sahip olan Çiğanoğlu için o arazinin önemi bir başka.

"Nispeten bizim de çocukluğumuz o arazide geçti; topumuz, tavuğumuz oraya kaçardı. Onların cevizi bize, bizindutumuz onlara taşıdı... O arazinin çocukları bizimkilerdekarışmış. Aziz Nesin hayatı boyunca defalarca orayı satınalmak istemişti, sözlü vasiyeti var bize.

Bağışlar bir yana, o araziyi satın almak için maddi-manevi biz kendimizden de verdik; ben ailem adına bağış yaptım, o arazide çocukların oya, emeği, eforu çok büyük. Biz toprak islahı yapıyoruz; bizde pek yemek artmaz ama artanları kullanıyoruz, kendi toprağımızı kendimiz üretiliyor. Herşeybir yanaorası için ürettiğimiz toprağın bir bedeli yok. O araziyi satın almasaydık neler olabileceğini hem çözümleri kanunusuz yapılan inşaatlarla hem de insanlarla sıkıştırılacağını bugünü daha da iyi görüyoruz. Bu araziye emek vermiş, emeğini koymuş gençleri de bu için parçası hâlinegetirmeliçok üzücü."

BU VAKIF NELER YAPAR?

Süleyman Çiğanoğlu'na, şık şık "umut vermek iyi şeyler konuşmak istiyorum" diyor... Bu yüzden de olan biteni, son durumu anlattıktan sonra belki de çoktan bildiğinizi bir paragraf da olsa kısaca özetlemek istiyorum:

Yazar AzizNesin, "öyle böyledeğil" çok yoksul bir çocukluk geçiriyor. 50'li yaşlarına kadar da çok para kazanabilen bir milyoner. 70'lerde birazpara kazanmaya başladığı andanibeleniyör,Nesin Vakfı'nı kuruyor.

O yıllardan bu yana Nesin Vakfı kocaman bir aile...Anadolü'nün dört bir yanından, 3-11 yaşları arasında, okuma okulanından yoksun, okumaya hevesli çocuklar kabul ediliyor ve bu çocuklar üniversitenden mezun olup da kendilerini hazır hissedene kadar orada kalıyorlar. Bu y zden hersene 10 kadaryeni öğrenci kabul edilse de vakfıta sürekli kalan 40 kadar genç var. Çocuklar ağırlıklı olarak çevredeki devlet okullarında okuyor; aralarında özel okullarda burslu okuyanlar da var. Okul eğitimi dışında Vakıf'ta çocuklara eğitimden, psikolog ve bakıcı abalar çok kulak oluyor. Herkes diğene bakiyor, bilen bilmeyeene öğretiyor.

Vakıfta "elle iş yapmak" mühim. Özellikle tarım, vakıf hayatının bir parçası. Seramik, marangozluk, yüzme, müzik gibi atöyeller düzenleniyor. Vakıf Çatalca'da; Nesin Matematik, Felsefe ve Sanat Köyü Sırince'de ve şimdiki Nesin Lisesi için hazırlanıyor. Ali Nesin, "Yine de kemalimiz helik di bu son örgem" diyor.

Nesin Vakfı'nın bu tür faaliyetleri 90'lı yıllarda başlatılmıştır.

fırtına yaklaşıyor: doğal afet!

Amerikalı oyun yazarı Lauren Gunderson'un sığınaktaki bir kadının hikâyesini anlattığı bir eser Doğal Afet. Bu sezon üçüncü oyununu sahneye koyan "Germinal Tiyatro"nun "Doğal Afet"ini, ilk tek kişilik performansıyla izlediğimiz Nilperi Şahinkaya'dan dinledim.

Tek perde, 75 dakika bir oyun. Nasıl bir hazırlık süreci oldu?

Oyunun yönetmeni Ahmet İker Ergin, ortak tanıdıklarımız vasıtasıyla iletişime geçti. Metnin tamamını okuyunca, özellikle sonunu çok beğendim. Hemen provalara başladık. Cansu Sıtacı oyunun yapımcılığını yapıyor. Gizem Erdem ise hareket tasarımı için ekibe dahil oldu. Oyunda çok hareket olduğu için Gizem'in emeği büyük. Çalışmalarımız bir buçuk ay sürdü, bu süre boyunca neredeyse her gün çalıştık. İkinci provada tüm metni ezberlemiştik. Önce finale kadar kabasını çıkardık, sonra finali çalıştık. Akabinde tüm oyunu baştan itibaren detaylandırırdık.

Ne anlatıyor Doğal Afet?

Esas değindiği konu sürpriz bir şekilde oyunun sonunda ortaya çıktığı için bahsedemiyorum. Ama oyunda bir fırtınadan bahsediliyor fakat o fırtınanın bambaşka bir anlamı var. Genellikle birçok konudan bahsediliyor. Yaklaşan büyük bir fırtınadan kaçmak için evinin bodrum katına sığınmış bir kadın son dakikalarını, geçmişiyle ve kendisiyle yüzleşerek geçiriyor. Bu yüzleşme boyunca, hayatın seçimlerden mi yoksa şanstan mı ibaret olduğu konusunda sorgulamalar bulunuyor. "Hayat adil mi?", "Neden her şey olması gerektiği gibi yapsak da başımıza kötü şeyler geliyor?" gibi birçok soru var.

Daha önce sizi Kim Korkar Hain Kurttan'da ve Kalp'te izlemiştik. Kalabalık oyunlardı. Burada ilk kez tek kişilik performans sergiliyorsunuz. Tek başına olmak nasıl hissettiriyor?

Stres seviyesi çok daha yüksek çünkü bütün sorumluluk tek kişide, o da benim. Ayrıca seyircinin gözlerine bakarak konuşmak benim için zor. Ben hep başka yerlere bakarak konuşan biriyim, göz teması kolay değil. Bir yandan da çok kişi oyunlardaki gibi diğer oyuncuların tempo ve etkilerine bağlı olmamak, bütün kontrolü elde tutuyor olmak güzel.

Oyun Atölyesinde izledim oyunu. Öncesinde konuştuğumuzda "bu salonda seyirciyi görmüyorum çok iyi" dediniz. Sahne heyecanınızı nasıl kontrol ediyorsunuz?

Heyecan, oyuna konsantre olup, metnin içine girince azalıyor. Metne çok hakim olmak lazım. Bir de kaçacak bir yer olmayınca mecburen heyecanı kucaklıyorsunuz. Heyecandan kaçmaya çok istedikyi ama aslında heyecan insanı canlı hissettiren yegâne duygulardan biri.

Sahnemizi sızınak. Arkanızda bir perde var ve perdede Monet'in Weeping Willow eseri dikkat çekiyor. Bunun bir hikâyesi var mı, neden o tablo seçildi?

Oyunun yönetmeni İker Ergin'in güzel bir fikri. Monet tabloları genelde pastoraldir ama -sanırım fırça darbeleriyle ilgili- içine dalınca bir tedirginlik de yaratır. Sanki yaklaşmakta olan tuhaf bir şeyler varmış gibi. "Mad Enchantment" ya da "Coin du Bassin aux Nymphéas" a da bir bakın derim. Doğal Afet'te de pencereden bakınca güzel bir gün batımı var ama "bu yalan çünkü kötü hava olanca hızıyla yaklaşıyor."

Oyun içerisinde hep bir fırtınadan bahsediliyor ama son 20 dakika bizi fazlasıyla şaşırtıyor, bambaşka bir gerçekle yüzleştiriyor. Siz metni okudunuzda ne hissettiniz?

Ben metni okurken metnin sonunu bilmeme rağmen tüylerim diken diken oldu çünkü anlatım şekli çok güzel. Yazar, oyun boyu söylediği bazı cümleleri oyun sonunda ardı ardına tekrarlayarak aslında başka bir konudan bahsettiğini gün yüzüne çıkarıyor. İker de karakterin oyun boyu yaptığı bazı hareketleri sonunda tekrarlayarak birleştirdi ve ortaya daha da çarpıcı bir etki çıktı. Sanki sonunda bir "geriye sarma" durumu var.

Oyundan sonra izleyicide nasıl bir his/duygu bırakmak istediniz?

Tokat gibi bir his. "Size bütün bunları anlattım çünkü..." dediği cümle, 75 dakikanın bütün amacını taşıyor. Bu kadınıları görüp geçmek yerine, aslında hepsinin hayalleri, kocaman hayatları olduğunu hatırlanmak istedik.

Fotoğraf: Eray Eymen Şişman

Fotoğraf: Cem Güllüce

İsmail Saymaz

"heyat, sen ne qeribesen"

Bakü gezisine, surlarla çevrili İçeri Şehir'den başladık. Araçların ücret ödeyip girdiği bu tarihi bölge İstanbul'daki Tarihi Yarımada'ya, yani Sultanahmet'i hatırlatıyor.

Aylardır dinliyorum o şarkıyı.

Bilerek mi seçtim?

Asla.

YouTube'da, Azeri şarkıları dinlerken tesadüfen denk gelmiştim. Şarkının adı gibi oldu karşılaşmamız.

"Heyat, sen ne qeribesen..."

Türkiye Türkçesiyle "Hayat, sen ne garipsin" demek.

Azerbaycan'da 1961 yılında kurulan ve 1988'de, yani Sovyetler Birliği'nden birkaç yıl önce dağılan Qoyo Grubu'nun en harikulade eseri. İnsan hayret ediyor, bizim aranjörler nasıl oldu da bu şarkıyı Türkiye Türkçesine çevirmediler?

Qaya, bildiğiniz "kaya" demek.

Zamanla katkılar ve ayrılarlar olduysa da grubun dört asil üyesi var:

Arif Hacıyev, Lev Yelisevetski, Rauf Babayev, Tofig Mirzeyev.

O yıllarda Türkiye'de Moğollar, Kurtulan Ekspres, Uğur Hürer, Ersen ve Dodaşlar neyse Azerbaycan'da Qoya da o. Belki şöyle bir farktan söz edebiliriz: Türkiye'de sol düşüncenin etkisiyle "Anadolu Rock" doğarken, Qoya ise sosyalist bir ülkedemüzik yaptığı için politikadan uzak duruyor. Fakat onlar da geleneksel ezgileri modern formda söylüyor.

İstanbul'un Kızları, Sahil Bayu Geziyorum, Neft Daşları ve Alınları Attım Xarala'yı çok sevdim. Bilhassa Eyley Heyat! Sen Ne Qeribesen'...

★★★

Qoya'nın YouTube'da bulabildiğim birtek klibi var.

Belki klip değildir.

Film sahnesi de olabilir, bilmiyorum.

Grup üyeleri kendilerinin sürdürdü faytonla Bakü sokaklarında geziyor. En çoktan ve en yakışıklı halleriyle ve belli ki büyük bir keyif alarak şarkılarını söylüyorlar. Görüntülerden klibin 1973-1974'te çekildiği anlaşılıyor. Qoya'nın faytonu ağaçlara çevrili bulvardan geçerken, Azerbaycanlılar öbek öbek bu anları izliyor.

★★★

19 Mart'ta Bakü'yegiderken, aklımda Qoya'nın "Heyat, sen ne qeribesen" şarkısı için klibinin çekildiği bulvarı bulmak da vardı. **Uçak, Haydar Aliyev Havalimanına alçaldığı sırada rengarenk çatılı evler gördük. Yere inince fark ettik ki bu manzara, çatıların altındaki yoksulluğu örtmek için göz boyamadan ibaretti.**

İki Bakü var.

Biri, petrol ve doğal gazdan gelen serveti elinde tutan iktidarsahiplerinin, oligarkların ve bürokratların Baküsü. Hazar'ın kıyısında tepelere doğru uzanan şehir merkezinde, bağ döndüren bir lüks ve şatafat var. Hangi binanın gerçekten tarihieser olduğunu, hangisine tarihi eser görüntüsü verildiğini ayırt etmek mümkün değil.

Diğeri ise İçeri Şehir'in arkasındaki, kartpostalın dışındaki veyukarı mahallelerdeki Bakü.

İnsanlar işsiz ve parasız.

Evler bakımsız.

★★★

Azerbaycan, ateşin ülkesi.

Bakü, kükleklerin, yani rüzgârların şehri.

Bakü gezisine, surlarla çevrili İçeri Şehir'den başladık. Araçların ücret ödeyip girdiği bu tarihi bölge İstanbul'daki Tarihi Yarımada'ya, yani Sultanahmet'i hatırlatıyor. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan İçeri Şehir'de Kız Kalesi'nin, Şirvanşahlar Sarayı'nı ve Cuma Mescidi'nin gezdik. Dara sokaklarında adımlayarak, tarihi binalara el sürüp dolaştık. Selçuklulardan, Şirvanşahlardan ve Şah İsmail'den bugüne bin yıllık

tarihin dokundu. Rüzgân tenimizde hissettik.

Bir uça katlanmış

haliyi andıran Azerbaycan Halı Müzesi yer alıyor. Sırtınızı müzeye verip devam ederseniz, yolsizi Nizami Caddesi'ne çıkıyor. Caddenin adı Şair Nizâmî'den geliyor. Sovyetler Birliği'nde "Tarqovi" diye bilinen ve Rusçada "tuccarlar" anlamına gelen sokak Bakü'nün Taksim'i, Nişantaşı' ve Bağdat Caddesi sayılır.

★★★

Sanırım, Qoya dörtlüsü faytonlarını Bayrak Meydanı'ndan Nizami'ye uzanan caddede sürmeye başlıyor. Nizami'den İçeri Şehir'e kıvrılınca İstiklaliet Bulvarı'na bağlanıyor. Yani, Bağımsızlık Bulvarı. İşte, Qoya'nın faytonu bu yokuşta hızlanıyor. Güzergahı Cumhurbaşkanlığı Sarayı, Gulistan Sarayı, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi ve Azerbaycan Devlet Filarmonisi var.

Qoya'nın klibi, bulvarda son buluyor.

Yolun devamında, klibin çekildiği tarihte bulunmayan alev kulelerine çıkıyor. Alev şeklinde tasarlanan üç kule Bakü'ye tepeden bakıyor. Kuleler gece ışıklandırma sistemiyle Azerbaycan bayrağı rengine bürünüyor. Kulelerin yanında Şehitler Hyabanı var. Burada 1990'da Sovyetler Birliği dağılırken meydana gelen çatışmalarda, Azerbaycan-Ermenistan savaşında şehit düşen Azerbaycanlılar ile 1918 yılında Azerbaycan'ın kurtuluşu için şehit düşen Türk askerler için anıt var. Bu minika, teras şeklinde düzenlenmiş. Terasın Bakü'ye seyrediliyor.

Terastaki anıtın içinde sönmeyen bir ateş yanıyor.

★★★

Qoya'nın bir şarkısına "Neft Daşları" adını vermesi hiç boşuna değil. Azerbaycan'ın en önemli geliri Hazar'dan çıkarılan petrol ve doğal gazdan geliyor. Komşuları Gürcistan ve Ermenistan'a göre varlık içinde yüzyüyor. Fakat demokrasisi, onlardan daha geri.

Avrupa Konseyi üyesi olsada muhalefete izin verilmiyor.

Özgür basın yok.

Diğer medyada eleştiri hak getire.

İktidar babadan oğula geçiyor ve eşler arasında pay ediliyor. Ermenistan'la gerginlik ve Karabağ'daki ısgal milliyetçisleri perçinlediği için baskılar ve eşitsizlikler konuşuluyor.

★★★

Azerbaycan Manatı, çok değerli bir para.

1 Manat, 9.3 TL'ye denk.

Galiba yaptığım en pahalı tatildi.

Fakat dedi!

Aslen Erzurumlu olduğum, evde Erzurum ağzıyla konuştuğum için Bakü'de gezerken köyümdenmiş gibi hissettim. Demedim, babamenden ve hâlâ annemden içtiğim kimi sözükleri Azerbaycan dilinde yaşarken gördüm.

Mısıl, çöpe "tullantı" diyorlar.

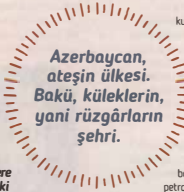
Tullamak Erzurum ağzında "atmak" demek.

Biri Türkiye Türkçesi konuşduğunda hemen ayak uyduruyorlar.

Azerbaycanlı, Sovyetler Birliği'nin hatırlatan heykelleri kaldırdığı ve ismi değiştirdiği hâlde Nizâmî Hkmet'e dokunmadı. Nizâmî'nin adını taşıyan sokak yerli yerinde duruyor. Çünkü Nizâmî'nin Türkiye'nin yadığın sayılıyor.

Bakü'deki son gecemi Azeri mahallan dinlemek için geldiğimiz meyhanede Nizâmî'nin şarkılarını dinledik. Nizâmî'nin şarkıları meslek daha iyi olacaktı.

"Heyat, sen ne qeribesen..."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://ranetpey.org>

Fotoğraf: Yanai Yechiel

1) Birini herhangi bir kitabınızı okumaya ikna etmek zorunda kalsanız ona ne söylersiniz?

Neden?
Benim hikâyelerim, gerçekten çok kısa ve okunması sadece birkaç dakika sürüyor. Bir öykümü okumanız karşılığında on lira veririm. :)

2) "Keşke bunu ben yazsaydım" dediginiz bir kitabın yazarı olmak uğruna hangi kitabınızdan vazgeçerdiniz? **Neden?**

Ben hiçbir zaman yazdığım bir şeyden vazgeçmem ve elbette kendi yazmadığım bir metni "Keşke ben yazmış olsaydım" diye düşünmem. Güzelmetinleri okumak benim için kafi, onlara sahip olmam gerekmiyor.

3) Sizi daha iyi tanıyabilmek için hangi kitabınızı okumalısınız? **Neden?**

İlk olarak "Yedi Güzel Yıl"ı okumanızı isterdim. Böylece okurlar benim gerçekçe çok çlgün olan ailemle, kurgu hikâyelerimden önce tanışmış olurdu.

4) Bu zamana kadar aldığınızı en çirkin eleştiriydi? Bu eleştiriyi sizi nasıl etkiledi?

Annenim bir seferinde, "Eğer sana yapılan iltifatları fazla ciddiye alırsan, insanların yaptığı olumsuz eleştirileri o kadar ciddiye alman beklenir" demişti, bence harika bir tavsiyeydi, bu yüzden her ikisini de fazla ciddiye almıyorum.

5) Kendi hayatınızdaki yansımaların, satırlarınızla başkalarına ulaşıyor olması ve yine başkaları tarafından okunduğunuzu bilmek size nasıl hissettiriyor?

Yazmak, hayattaki detler hakkında tüm dünyaya şikâyetlerde bulunmaya benziyor. Çok seviyorum yazmayı.

6) "Şimdiki aklım olsa daha iyi yazardım" dediginiz bir eseriniz var mı? Varsa neden bu sefer farklı olurdu?

Bugünden bakınca, birçok hikâyemle ilgili başka şekilde de yazabileceğime dair hislerim oluyor ama yazdıklarım zamanın en doğrusu neyse onu kaleme alıyordum. Bu durum, çirkin görüldüğünüz ve zamanın demode modelle kesilmiş saçlarımızı çektiğimizi eski bir fotoğrafa bakmaya benziyor. Hikâyeler anstantanelere benzer. Mükemmel olmayabilir ama size tanınan zamanın kendi kendini açıklıkla, dürüstlük, hatalarımız ve eksiklerimizle en iyi şekilde anlatırız.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Hazırlayan: Asya Nur Seyhan

Marc Chagall, Over the Town, 1918 /
Onur Ünlü, Sen Aydınlatırsın Geceyi, 2013

Sevgiliye söylenelecek belki de en güzel söz: sen aydınlatırsın geceyi... Siyah-beyaz, sansuz bir evrenin içinde Chagall ve Shakespeare esintileri... Chagall, kendi hâlinde, ıssız ve huzurlu bir ressam. Eserlerindeki masumiyet ve çocuksuluk da bundan. Hangi birine baksak aşk taneleri doluuyor içimize. Ressam, Bella'yla evlendikten sonra mutlu çiftleri resmetmiş hep. Aşk ona göre mutluluktan uçaran bir şey demek ki. Peki yönetmene göre nasıldır... Merak ederler Onur Ünlü'nün bu eşiz, dokunaklı filmi seyredebilir.

Johannes Vermeer, Girl with a Pearl Earring, 1665 /
Peter Webber, Girl with a Pearl Earring, 2003

Vermeer, evlerde yaşayan bir ressam. Dört duvar arasında, binlerce dünya keşfediş binlerce dünya kuruyor. Evlerin içinden dünyaya taşmayı, kalplere uzanmayı başlıyor. Her günü sıra dışı bir günümü gibi yaşıyor, renklerin sıradan insanların günlük yaşantısı için harcıyor. Eserlerine ister istemez bir sıcaklık hükmediyor... İşte bu sıcaklığın adı, sevgi. Eserdeki "inci" ise bu sevginin pırlısı. Onu diri tutan, büyüten güç, Ya İnci Küpeli Kız'ın gözlerindeki pırlı... cevabı Webber'in müthiş film karesine bırakıyoruz.

Frida Kahlo, The Broken Column, 1944 /
Luc Besson, The Fifth Element, 1997

Frida, yaşamının salt küçük bir kısmını refahla geçirmiş, hayatı acılarla yoğrulmuş bir ressam. Geçirdiği tramvay kazasının etkilerini hayatta kalmayıp aktarmış tuvaline. Aktarıncı duymanın, insanlığın, kadınların acılarından ve kendi acılarından damlatmış. Herkes kadınları sezeblisin, derinlere gömdükleri bütün duygu ve dürtüleri hissedebilsin diye... Çünkü kadınlar, şirlerde özürken zihinlerde tutsaklar hâlâ... Kadınların dilinde ortak olan ise sadece aç. Angel-A, Nikita, Mahilda... Besson'un kadın karakterleri... Leeloo da onlardan dindi... tanıdık geliyor mu Leeloosize?

Hazırlayan: Asya Nur Seyhan

Umay Umay

Fotograf: Umay Umay

neremde uyuduğumu

İşte elinin tam ortasında neyi neden yaptığını bilmeden savrulan bir bıçak var. Kendi kendini doğruyorsun. Artık gündüz de gözün seçemiyor. O bıçak parlamıyor.

Her şeyin kayıp olduğu gölgelerde aşk ve şiir dileniyorum. Acınası hallerde ağırılıyorum umudumu. Neremde uyuduğumu unuttuğum için. Yeter artık bu kötülük. Bari sen rüyamı karalama. Birden bizi hiç sevmeyen ağaçlar oldu. Bizi hiç sevmeyen sokaklar yapıldı. İplik iplik döküldü kötülük. Sinsice bile değil bağıra çağıra, vura kıra. Ben bazen görüyorum tam tepemden geçerken ve hissediyorum, bakmama gerek yok, yağıyor ve lekeliyor üstümüzü başımızı. Bunun duası mıydı çıktığımız yolculuk. Kanıtla rak çıkardığımız sesleri duymuyor musun. Öldüre öldüre bitiremiyor kimse diğerini. Her bedenden kaç yüz kötülük çıkıyor. Sen duyana kadar ben burada olacağım. Sessiz bir cenazenin ardından bakar gibi.

Neredesin şu an. Yine var olmayan bir yüzü anlatıp heyecanlı numarası mı yapıyorsun. Yaşamayan şeyler üzerine konuşmaya bayılıyorsun. Kötülük senin evine ilk günden girmiş. Ayartıyor, tehdit ediyor. Senin o olduğuna seni inandırmaya çalışıyor. Ve işte elinin tam ortasında neyi neden yaptığını bilmeden savrulan bir bıçak var.

doğruyorsun. Artık gündüz de gözün seçemiyor. O bıçak parlamıyor. Buraların her tarafı başkalarının, senin evin de başkasının. Emeğin de vicdanın da özlemin bile sana ait değil.

Otur kahve iç, denize bak biraz. Deniz yoksa duvarlara bakarsın. Okumadığın kitapları okumuş gibi anlat tatlı tatlı.

Camları sildin mi. Camları sil, Havalara da bir bozup bir açıyor. Diyorsun ki "ben bilemem kimin kurban kimin kahraman olduğunu. Sadece neye ihtiyacım var onu biliyorum." Karanlığı kapıda mı bıraktın. Astrin mi yüzünü portmantoya. Kim içinde konuşan, dommayan iştahın mı. Ağaçlara tırmanırken ki hâlini hiç aklına getirmiyorsun belli.

Sana aklındaki boşluğun bedeninde nasıl doğruya dönüşüğünü ispatlayamam. Camları silsene.

Tam elinin ortasında unuttuğun bıçak saatin ters yönüne çevirdiğin, hâli gördüğün ölümlü... Her yanını kanatansın. Ağır ağır yürüyen iki adımın peşinde ne zor suçunun iftiharını taşıyor. Her yanını kanatansın. Ağır ağır yürüyen iki adımın peşinde ne zor suçunun iftiharını taşıyor. Her yanını kanatansın. Ağır ağır yürüyen iki adımın peşinde ne zor suçunun iftiharını taşıyor.

Sen duyana kadar ben burada olacağım. Sessiz bir cenazenin ardından bakar gibi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://ranney.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

KEŞKE HERKES OKUSA

Lauren Elkin, *Flâneur: Şehirde Yürüyen Kadınlar*
Nebula Kitap, 2017

Pandemi yavaş yavaş hayatımızdan çekiliyor artık, ben de kendimi bir sıralar sık sık tanımadığım şehirlerin, sokakların, göklerin hayalini kurarken buluyorum. Aklıma José Saramago'nun *Portekiz'e Yolculuk* kitabındaki şu satırlar düşüyor: Yolculuk "gitmek" değil "olmak" fiilinden mürekkep bir şey olmalı; dolayısıyla gezginlik vasfı da bu uğurda yeterince istidat gösterenlere atfedilmeli; bu işin pek az sorumluluk istediğini sanolar çok yanlış, oysa katedilen her kilometre yaşamın bir yılına bedeldir. Okur ilerleyen sayfaları bir meydan okuma ve bir davet olarak alsın. Konforlu yol haritalarına pek kulak asmadan, daha önce gidilen izleri takip etmeden, kendi yol projesine göre gitsin, yolda kaybolmayı, geri dönmeyi göze alsın veya tam tersine, dünyaya açılan yeni yollar bulana dek inatla ilerlesin. Bundan ilâ yolculuk olmaz. Ve duygularınız bunu talep ediyorsa, gördüğünüzü, hissettığınızı, söylediğinizi ve size söyleneni kaydedin. Bilin ki sevilişi okur, mutluluğun sayısız çehresi vardır. Ve gezmek muhtemelen onlardan biridir. Çiçeklerinizi bakabilecek birine emanet edin ve başlayın. Ya da yeniden başlayın. Neticede hiçbir yolculuk nihai değildir.

Mutluluğun sayısız çehresi olduğu şüphesiz. Gezmeyin, yürümenin, kaybolmanın onlardan biri olduğuya muhakkak. Tüm bunlar aklımda dolup dururken "bu ay ne yazsam" diye çok da düşünmemme gerek kalmadı, elim Lauren Elkin'in *Flâneur*'üne gitti. Bu kitabı pek çok nedenden ötürü çok seviyorum.

Flâneur kelimesi ilk olarak 1863'te Charles Baudelaire tarafından kullanıldı. Baudelaire'in *flâneur* "dünyanın merkezinde iken dünyayı gözlemlemek ama dünyadan saklı kalmak" isteyen "tutkulu bir gözlemci" idi. Baudelaire, *flâneur*'ü olumlu yönlerine odaklanarak tariflemeyi tercih etti. "Kalabalığın adamı" ve aware bir kent gezgini olan *flâneur*, şehrin ve insanın ruhunu anlatan kişiydi. Ünlü şair, "Büyük kentlerdeki hayatın edebigüzelliği, şaşırtıcıcahenç karşısında hayran kalır" diye bahsetti *flâneur*'den. Amerikalı yazar Lauren Elkin ise *flâneur*'ün dişi "flânöz" kelimesi üzerine kafa yoruyor kitabında. Balzac, Poe, Baudelaire ve Benjamin gibi isimlerin *flânörülüğü*/yürümeyle erkeklerin gerçekleştirdiği bir eylem olarak ele aldıklarına değinerek, kendi tecrübeleri üzerinden sokakları arşınlayan kadınları, *flânörleri* ve *flânözülüğü* anlatıyor. Modern şehirde yürüyen bir kadın olmaya, kentin hangi alanlarını kadınlara ne kadar/ ne ölçüde açık olduklarını sorguluyor.

Kitapta Elkin'in yaşadığı beş şehir olan Paris, New York, Tokyo, Venedik ve Londra'daki tecrübelerini okuyor, kendisinin aynı izlerini takip ediyoruz. Bir yandan da bu şehirlerde kendine bir hayat kurmaya çalışırken peşinidediği harika kadınlarla tanışıyoruz. Sophie Calle, Agnes Varda, Jean Rhys, Marguerite Duras, Virginia Woolf ve George Sand; kitapta karşımıza çıkan kadınlardan bazıları. Bu kadınlara ilgili hiç duymadığım müthiş ilham verici ve komik bölümleri bu kitapta okudum.

Bir yere varmak için değil, sadece yürümek için yürümek. Yavaşlık kaçışın dostudur bana sorarsanız. O nedenle yavaşça yürümek. Kamusal mekânın sınırlarını zorlamak, onu kişiselleştirmek, tanımak, tanışmak, parçası olmak. Yürüdüğüm aidiyetlerden kopmak, yürüdüğüm yürümenin mekâna ait olmak. Lauren Elkin soruyor: Neden şehrin onunla yor da ona karşı mücadele edilecek bir şey olmasını istiyoruz? Seçim yapmakt istiyoruz, kaybolmak ve bulunmak arasında bir vasmamız olsun istiyoruz. Şehir meydan okumak ve onun şifrelerini çözmek, değişkenleri arasında savrulmakt istiyoruz.

Özgürce yürümek dahil pek çok hakkımızı elde etmek/korumak için yürümek zorunda kalmadığımız, kadını duyulmaması içinde yürümek bir mücadele olmak zorunda olmadığımız günlerin az olduğunu dileyebiliriz bu yazıyı. Ve kitapta da geçen bu çok sevdiğim cümleyle: Solivur ambulanı. Yani yürümekle çözülür her şey.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://raney.org>

HER AY
2 KİTAP

ZORUNDA MIYIM?

Kazuo Ishiguro, *Beni Asla Bırakma*
Yapı Kredi Yayınları, 2019

Son yılların en sevilen, en çok konuşulan, en çok okunan yazarlarından biri Kazuo Ishiguro. Japonya'da doğan ancak beş yaşındayken ailesiyle İngiltere'ye taşınan ve eserlerini İngilizce yazan Ishiguro, 2017'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldıktan sonra daha da çok tanınır ve okunur olan, benim de açıkçası nedenini tam anlayamadım tüm eserlerini okuduğum bir yazar kendisi. Hiçbir zaman "kusursuz bir yazar" demedim Ishiguro için ancak nedense kitaplarını okumaktan da kendimi alıkoyamıyorum. *Gömülü Dev*, *Klara ile Güneş*, *Günden Kalanlar* gibi çok sevdiğim eserleri olmakla beraber, bu ay burada çok da sevmediğim (ama nedense benim dışımda herkesin pek sever gördüğü) *Beni Asla Bırakma* kitabını yazmak ve zorunda olup olmadığımı sorgulamak istedim. 2010 yılında beyazperdeye de aktarılan kitap, öümüzdeki yıl da dizi olarak karşımıza çıkacak. FX, kitabın dizi uyarlaması üzerinde çalıştığını Mayıs ayında duyurdu.

Anlaşılan o ki bu kitapta güçlü bir malzeme var. Var olmasına var da gelin görün ki bu malzeme, kitabı bence yavanlıktan kurtaramıyor. Nedir bu malzeme? Ishiguro bizi distopik bir geleceğe götürüyor ve bir yatılı okulda beraber büyüyen üç gencin öyküsünü anlatıyor. Tüm Ishiguro eserleri gibi katman katman açıldığını ve epeyce sürükleyici olduğu için spoiler vermemek adına konusundan çok bahsetmeyeceğim ama kitabın temelinde sorgu sorunun "toplumun iyiliği için bireyler ne kadar feda edilebilir?" olduğunu söyleyebiliriz.

Hikâye sürükleyici, soru ilginç, konu gizemli. "Derdin ne o zaman?" diye soruyor olabilirsiniz, haklısınız. Derdim çok ama en temel derdlerimin başında Ishiguro'nun bulduğu heyecan verici fikre kendini kaptırıp distopik vereni yeterince detaylandırmadığı duygusundan kurtulamamış olmam geliyor. (Geçtiğimiz yıl yayınlanan *Klara ile Güneş*'te ise aksine bunu çok iyi becerdiğini düşünüyorum.) Aykırı bir dünya kurguların okurda oluşabilecek soruları cevaplayabilmek önemlidir ve bence maalesef Ishiguro burada yetersiz kalıyor.

Yazanın genel olarak son derece yalın bir dille yazdığını biliyoruz, ancak bu yalınlık bu eser özelinde bir tür yavanlığa varıyor. Birinci tekil şahıs anlatıcısı sıklıkla boşlukları dolduruyor, aktardığı diyaloglar ikna edicilikten uzak ve kuru kalıyor. Gitgide daha da kişiselleşen ve bence kişiselleştikçe sıradanlaşan hikâye bir noktada bir sonuca bağlanacak umuduyula okumayı sürdürürsünüz ancak kitabın sonu maalesef beklentileri vermiyor. Ishiguro, başta belirttiğim o büyük soruyu sormaya çalıştığını ancak kitabın son sayfalarda belli ediyor. Oysaki soru gökremek, ilginç ve önemli; ancak yazar eserini bu soruyu temele alıp inşa etmeye yerine, sonradan aklına gelmişçesine toplumsal çerçeveye son bölümlerde bağlayıyor, hâl böyle olunca ne anlatıldığı bireylerin öyküsü ne de bağlamayı denediği toplumsal soru anlamlı oluyor. Her şeyden biraz ama hiçbir tam olmayan bir eser olarak bitiyor *Beni Asla Bırakma*.

Bu yazıda söylediklerim Ishiguro'nun ne kadar iyi bir yazar olduğu gerçeğini değiştiriyor bence, ancak *Beni Asla Bırakma*'ya gösterilen ve yazarın diğer eserlerini gölgede bırakacak büyüklükteki tevecchiğin abartılı olduğu kanaatindeyim nazıca.

Kaan Koç

TOPLUMSAL SÖZLEŞME 2.0

aranızda olmayan birinin intibarı

Kendimle tanışmak isterken kendimden mahrum kalmıştım. Başkalarından kurtuluş beklerken başkalarını felaketim yapmıştım.

Yirmi beşinci bölüm...

Burada, bu ağacın altında oturacağım ve sadece akla yaslanacağım. Geçtim duyguların ve yüreğin üstü dikenlerle dolu o çatallı köprüsünden; tarihteki parçaların savaşçılara öykünerek kanımı aktırmak için çırpıp durdum önce. Sonra kanım, ne dediği anlaşılmayan bir radyo cızırtısı gibi sızmaya başladı; çok geçmedi ki artık başım göğe değmişti çünkü hızla yitirilişin açılan yaralarından gürleyen kanım beni yoğun kıvamlı bir tür denizin üstündeymişçesine yukarı kaldırıyordu. Büyüdüğüm e inandırırdı beni bu tablo; artık ben de onlar gibiydim, artık ben de var oldum umdum emindim. Bir tür, gülünç bir varoluş krizi denilebilirli buna ya da sakat doğan canlının yaşadığı bir süreklilik koma. Beni cepecevre sarıp simsiyah, gökyüzünün sansız tanımlarına yaklaştıran o sümüksü bordo denizin ne kadar dolduğunu ve daha ne kadar dolabileceğini anlamak için aşağıya baktım bir gün. Tersine bir Narcissus. Tiksiniyle başımı kaldırdım fakat ne yukarı bakmak ne sağa sola ne de kendi kanıma... Göksel ilahların benimle ilgilenmesi, benim onlardan bunu beklemem epey gülmüştü. İhtimal dışın umut edilişiyse giriştiğim bu çırpınmanın sonucunda umudun öznesinden de nesnesinden de ortamından da tiksiniştim. Üstelik artık kendimden çıkan kan okyanusuna baktığımda, gördüğüm tek şey kendim, kendi türüm, kendi türümün var etiketleriydi. Kendimle tanışmak isterken kendimden mahrum kalmıştım. Başkalarından kurtuluş beklerken başkalarını felaketim yapmıştım. Biliyorum, tereddütsüz kabul ediyorum, bendim bunun sorumlusu. Yolda kazara düşürülmüş ve kimsenin almayacağı tenezzül etmediği bir bozuk para denilebilirli bana. Bir kavga anında hatırlanmış hiçbir şey çağırılmayan hayat dolu bir hatıra. Tozla kaplanmış bir çerçeve. Duvarları boyasız, penceresiz bir oda. "Dağıtacağız sisleri, kirgin değil kızgınız" diye bir dize ya da.

Burada, bu ağacın altında oturacağım ve sadece akla yaslanacağım. Oysa her şeyi göze alarak atılmıştım bu maceraya. Sonsuz bir yolculuk olacağını düşünmüştüm bunun ben de ölüme, ölüme, insanlığın ölümüllüğüne ve uzayın sonluluğuna yönelik bir başkaldırıydı başta. Gelmiş bulunmanın diyeti, olmuş bulunmanın gereği. Aynısılarsafına geçmeye davranmıştım ürpertiyle; her şeyi riske atarak. Geri dönmek için, yürürken adım attığım her şeyi yok ederek, arımda hiçbir şey bırakmayarak ilerlemiştim. Ne kalmıştı geride? Geriye dönmek kalmıştı, şimdi, bunun bir çevrim olduğunu, her kahramanın en az bir kez doğduğu noktaya geri dönüp o çemberi baştan yürüdüğünü fark etmiş bulunuyorum. Ama haritamda görünen yolların hiçbir, ayaklarının altında yok. Uzaklardan bir müzik sesi duyuluyor; iltihap bir adamın, çürüyüp dökülmeye başlayan dişleriyle bakır tencereleri çalattığı, yaşamadığı hayatında dolanan bir kadının kireçlenmiş dizlerinden yükselen gıcır, durmadan ürküttüğü kendi gölgesine taş fırlatan birinin çıkardığı patırtı ve belki benim çok önceleri aktığımdan kandan geriye kalan yankı. Uzaktan bir müzik sesi duyuluyor; hatıraların, kahramana yeni bir ölüm-dirim anı yaşatması hayırlı akın diyor bu şarkı. Ve kahraman bozuntusu, bu noktada kendini sorguluyor; tekrar boğulmak üreyeken ve artık gökyüzünün ardında gökyüzünden başka bir şeyin olmadığına eminken, tanırların gizleniş şekillerine az çok akıl erdirmişken, o şimdi kendini sorguluyor; yeryüzüne önmüş bir zaman ve mekanda, onun kaderini tavın etmeyen bir ortamda mı gelmiş ve var olmuş, yoksa basit bir 21. yüzyılın insanı mıdır.

bu evrenin nimetlerinden ve kahrlarından? Tersine Narcissus, kendine bakarken duyduğu tiksiniyle daha bilge bir üst benliğe sahip olduğunu iddia etmiştir bu yolculukta. Tersine Narcissus, bildiğimiz Narcissus'tan daha kibirlidir. Yine de onu sevmek için bir sebebiniz olabilir; gördüğünüz o, kendi felaketinin çok daha büyük olacağını bilmiş ve kabul etmiştir. Ne yazık, kendini kendi üzerinde denemistir.

Burada, bu ağacın altında oturacağım ve sadece akla yaslanacağım. Varsın uzaktan şarkılar yükselsin beni çağıran. Varsın rotamı gösteren haritayla serüvenimin yolları asla birbirini benzemesin.

**Şanslıysam
küllerimin
arasından kanat
sesleri duyulacak
yeniden.**

Üstüne yapışmış niyetlerle bezi süretim, kendi kanıma bakarken gördüğümü his örtüşmesini, ne çıkar? **Kaçış olmaz böyle yola çıkan bir akılsızın, bir serüvencinin; vazeçip yol üstü hanelere sığınmaya kalkışsa ne fayda.** Hiçbir eşkten sağamayacak kadar semirilmiş kendi kanıyla. Kanımı kendi ruhsuyla aktırmak isteyen, yüreğini parça parça edip başkalarına gösteren herkes, çünkü en başından kabul etmiştir bu anlayışımı. Niyet böyle söylediği, niyet böyle yapıldığı, niyet öteki türlü söylemediği ve yapmadığı, niyet var olduğu ve aynı zamanda bilindik işleviyle niyet var olmadığı anlaşılmayacaktır onun. O, artık kendini his görmeyi öğrenmiştir. Simdiyse akla yaslanmak istiyor; bir çiçeğin rüzgârla kopup giden ve yolculuğu hiç fark edilmeyen kuru yapraklarından biri gibi. Çölde yorgunluktan devrilen ve kumların içinde kaybolan bir deve gibi. İnsanlar arası anlaşmalara ve dövüşlere kendini kaptırıp giden biri gibi. Frekans bozuk bir radyo cızırtısı gibi geliyor uzaklardan o şarkı ve altda oturdugum ağacın dallarını titretiyor. Şanslıysam küllerimin arasından kanat sesleri duyulacak yeniden. Daha da şanslıysam, kayıp kardeşlerimden biri buradan geçen yolunu bulacak küllerime bakarak.

Edgar Schiele, Fighter, 1913

ne okusak kafası

BRUTUS İLE MEKTUPLAŞMALAR - CICERO ÇEVİREN: C. CENGİZ ÇEVİK

Cicero (MÖ 106 - MÖ 43): Romalı büyük devlet adamı, hatip ve düşünür. Gençliğinde felsefe ve hukuk eğitimi aldı. Hitabet sanatındaki üstünlüğüyle consüllüğe dek yükseldi. Roma'yı birey, geleneksel toplum düzeni ve devlet üçgeninde ele alan konuşmaları, felsefi ve teknik eserleriyle her çağın insanını etkilemeyi başarmıştır. Brutus, katıldığı Caesar suikasti ve iç savaş dolayısıyla Roma tarihinin en ünlü siyasetçilerinden biridir. Popüler kültürün Brutus figürüne ilgisi günümüzde dahi azalmamış, arkadaşan hancıleyen bir hain mi yoksa cumhuriyeti tanırla karşı savunan cesur bir siyasetçi mi olduğuna

dair tartışmalar canlılığını hiç yitirmemiştir. Türkiye'de ilk kez yayımlanan Brutus ile Mektuplaşmalar, bu iki büyük devlet adamının MÖ 43 yılında birbirlerine yazdığı 25 mektubu içermektedir. Böylelikle Brutus'un Atticus'a yazdığı mektup haricinde günümüze dek ulaşan yazılı metinleri de ilk kez dilimize çevrilmiş oluyor.

Kıtap Bilgileri: 138 sayfa, Karton kapak 22 TL, Sert kapak 75 TL

DORA - BİR HİSTERİ VAKASININ ANALİZİNDEN PARÇALAR - FREUD (1856-1939) ÇEVİREN: ŞEYDA ÖZTÜRK

Histerinin cinsel kökenleri ve rüyaların bilinçdışı çatışmaları aydınlatmada oynadığı rolün güzel bir örneği olacağı düşünüldüğü Dora vakası Freud için başarısızlıkla sonuçlanır. 18 yaşında bir genç kız olan Dora 11 hafta süren bir analiz sürecinin ardından aniden tedaviyi bırakır. Bu başarısızlık Freud'u "aktarım" kavramını daha derinlemesine düşünmeye itecektir. Hastanın geçmişindeki önemli figürlerin psikanaliste yansıtılması demek olan aktarım, psikanalizin başat kavramlarından ve tedavinin kilit unsurlarından biridir. Yineleme otomatizmi ancak aktarım yorumlanıp işlenmesiyle aşılabilir.

Kıtap Bilgileri: 160 sayfa, Karton kapak 24 TL, Sert kapak 85 TL

MUHTEŞEM OZ DİYARI - L. FRANK BAUM ÇEVİREN: ÖZLEM ÖZBAL

Oz Büyücüsü'nün yayımlanmasının ardından Korkuluk ve Teneke Adam'la ilgili yeni hikâyeler isteyen okurlarını geri çevirmeyen L. Frank Baum, 1904'te Muhteşem Oz Diyarını kaleme alır. Dorothy'nin Kansas'a dönüşünden kısa süre sonrasında geçen hikâyede bizi hem tanıdık yüzler hem de yeni tanışacağımız karakterler beklemektedir. Baum, Edward Bellamy ve William Morris gibi ütopyacı yazarlardan etkilennmiş, sanayi toplumu ile pastoral düzenin kesiştiği bir diyar yaratmıştır. Oz'da her şey "canlı" ve büyülü ve Oz'un ütopyasını tanımlayan

FAUST - ASYA - İVAN SERGEYEVİÇ TURGENYEV ÇEVİREN: ORHAN ERTUĞRUL TEKİN

Ivan Sergeyevich Turgenev (1818-1883): Avrupa'da ve ülkemizde eserleri ilk çevrilen 19. yüzyıl Rus yazarlardandır. Moskova, Petersburg ve Paris üniversitelerinde öğrenim gören Turgenev, döneminin Avrupalı bakış açısına sahip tek Rus yazarı olarak anılır. Zayıf iradeli Rus aydınlarını, serflerin yavaşlığını, toprak sahibi soyluların aşklarını ve kendisini yakın hissetmediği radikal genç kuşağı tarafından ve gerçekçi bir dille eserlerine aktarmıştır. Turgenev'in kusursuz doğa tasvirleriyle bezediği Asya ve mektup biçiminde kaleme aldığı Faust öykülerinde de yine zayıf iradeli Rus aydınlarının aşkları konu edilir.

Kıtap Bilgileri: 136 sayfa, Karton kapak 22 TL, Sert kapak 80 TL

KÜÇÜK OTEL CHRISTINA STEAD ÇEVİREN: BÜLENT O. DOĞAN

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Cenevre Gölü'ndeki küçük bir otelde, hepsi de hayatlarındaki finansal, kişisel veya politik sorunlardan kaçan bir grup insan bir araya gelir. İsviçre-Turu Oteli'nin sahibi Madam Bonnard, konuklarının kendi arkadaşlarına, ailelerine ya da avukatlarına söyleyemeyeceği birçok sırına vaktir. Her bir konukun tuhafıkları, çaresizlikleri, kışkıncıkları, önyargıları ve kinleri birbirleriyle kurdukları ilişkilere yansır. Stead karakterleri aracılığıyla savaşın mirasını, Soğuk Savaş'ın etkilerini ve uluslararası kara para aklama ile vergi kaçakçılığının yükselişini analiz eder. İlk olarak 1973'te, Christina Stead'in Avustralya'ya dönüşünden kısa süre önce yayımlanan ve yazının Avrupa otellerindeki deneyimlerinden esinlenen Küçük Otel, savaş sonrası Avrupa'da değişen hayatların detaylarına pekiştirilmiş incelikli bir hicivdir. Stead, komünizm yanlısı bir ekonomist olan eş William J. Blake'le Avrupa'da yaşadığı 1950'li yıllarda sürekli günlük tutar. Bulundukları yerlerin manzarası ve hava durumu, rüyaları, sinema ve opera gezileri, otel personeliyle diğer konukların tasvirleri ve geçmişleri, yazarın neredeyse 20 yıl boyunca kurguladığı ve çeşitli taslaklarını yazdığı Küçük Otel'in de temelini oluşturur.

Kıtap Bilgileri: 200 sayfa, 30 TL

değer sistemi, insanlarla sınırlı olmayıp cansız ve mekanik varlıkların yanı sıra flora ve faunaya da içine alacak şekilde genişletilmiştir. Baum'un önyargısız bir işbirliği teşvik eden görüşleri çocuklar ve yetişkinler için ilham vericidir. Ayrıca kadınlara oy hakkı hareketinden etkilenn Baum'un Komutan Jinjur vesilesiyle genelleşmiş cinsiyet rollerini tersyüz etme girişimi de dikkate değerdir.

Kıtap Bilgileri: 168 sayfa, Karton kapak 20 TL, Sert kapak 70 TL

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

GERÇEĞİN PEŞİNDE BİR DEDEKTİF:

Sherlock Holmes

Yazar Arthur Conan Doyle tarafından yaratılan Sherlock Holmes karakterinin adı Sherrinford Hope olacaktı. Yakın çevresi tarafından isim beğenilmeyince yazar, o dönemde sevdiği bir kriket oyuncusu Sherlock'un adından esinlenerek değişikliğe gitti.

1887 yılında yayımlanan *Kız Dosyası* (Soruşturma) ilk Sherlock Holmes hikâyesi. 27 yaşında kaleme aldığı bu eseri altı haftada yazdı. *Beeton's Christmas Annual* dergisinde yayımlanan bu eser için yazar 25 sterlin telif aldı. 2007 yılındaki bir müzayedede bu dergi 156 bin dolara satıldı.

1891 yılında yayın hayatına başlayan aylık İngiliz dergisi *The Strand*, Sherlock Holmes karakterine aynı tarihte yer vermeye başladı. İlk olarak *Bohemya'da Bir Skandal* öyküsü, illüstratör Sidney Paget'in çizimleriyle yayımlandı. Yazarın dergiyile birlikteliği 1930 yılına kadar devam etti.

Dedektif Sherlock Holmes maceralarında çoğu zaman yalnız değildi. Afganistan'da doktorluk yapıp İngiltere'ye dönen John H. Watson'la arkadaş oldu. Hikâyelerinde her daim yanındaydı. Arthur Conan Doyle, bu karaktere ilk kitabında Ormond Sackcer adını verse de daha sonra beğenmeyip değiştirmiş.

Kitaplarında bahsi az geçen de Holmes'un kendisinden yedi yaş büyük Mycroft adında bir abisi var.

Birçok farklı Sherlock Holmes hikâyesiyle karşılaşabilirsiniz. Ama yazar Arthur Conan Doyle'un yazdığı 62 dedektiflik hikâyesi, 4 roman ve 58 öykü bulunuyor.

Roman ve hikâyelere göre, Sherlock Holmes, Londra'daki 221B Bonker Sokakı'nda 1881-1904 yılları arasında yaşamış, 221B kapılı ev, 1990 yılından beri müze olarak kullanılıyor. Her yıl binlerce insan burayı ziyaret ediyor.

İMDB'ye göre Sherlock Holmes karakteri tam 226 filmde görüldü. En çok uyarlaması yapılan insan olarak tanhe geçti.

Polisiye romanlarının en çoklu karakterlerinden biri olan Holmes, üniversite yıllarında boks ve eskrimle uğraşmış, tıp okumuş ve tıp uzmanı olarak iyi bir kriminoloji uzmanıdır.

Garip zevkleri olan Sherlock için bipolar olduğu söylentisi bulunuyor. Ayrıca pipo, sigara ve puro kullanmayı çok seviyor. Bunu hem kitaplarında hem filmlerinde görebilirsiniz.

Sherlock Holmes hiçbir zaman sosyal biri değildi. Yalnızlığı ve izole olmayı seviyordu. Olayları çözmesinde yardımcı olacak zihinsel konsantrasyon için böyle olması gerekiyordu.

Gözlem konusunda çok başarılı olan Holmes, olaylarda tümdengelim yöntemini kullanır. Veri olmadan hiçbir şey varsaymayan bir yapıdaydı.

Dedektif olduğu kadar aktördü de. Gerçek bir sanatçı titizliğinde çalışırdı. İş gereği kıllıktan kılığa geçebiliyordu. Bazen astımlı yaşı denizci bazen bir din adamı, bazen de sarhoş bir damat...

Tüm dünyada sevilen dedektif için 1934 yılında *Baker Street Irregulars* adında bir dernek bile kurulmuş. Bir edebiyat topluluğu olan grup Sherlock Holmes ve Arthur Conan hakkında kitaplar yayımlıyor.

1893'de yayımlanan *Son Vaka* hikâyesinde Holmes, düşmanı Moriarty'ye birlikte, Reichbenbach Şelalesi'nden düşerek hayatını kaybediyor. Yazar Doyle, okuyucular tarafından katil damgası yiyor. Hem okuyuculardan hem editörden gelen tepkiler üzerine, sekiz yıl aradan sonra *Boş Ev* hikâyesiyle karaktere tekrar hayat veriyor.

Yazar Arthur Conan Doyle, 1930 yılında hayatını kaybedene kadar Sherlock Holmes yazmaya devam etti.

Hikâyeleri ve romanları günümüzde de çok sayıda uyarlamaya konu olan Sherlock Holmes'e ne kadar teşekkür etsek az.

aşk satırları

Aşk, bazen kısacası bir anı bazen de sayfalarda saklıdır... Yiğidin söz söylenmiştir aşk için, ne çok aşk mektubu yazılmıştır dünden bugüne... Bakalım sevdiğimiz şair ve yazarlar nasıl ifa etmiş gönüllerinden geçenleri...

CEMAL SÜREYA'DAN ZUHAL TEKKANAT'A...

Kaç yıldır evliyiz, yan yanayız. Hâlâ başım dönüyor senim, esrikim senim, seviyorum seni. Her geçen gün daha büyük bir aşka. Nolar, akkavakızı, anla beni. Bu sevgimi hor görme. Kendininkine uydur, yakıştır. Bu satırları ilk evimim altındaki kahvede yazıyorum. Ve ben seni o ilk günlerdekinden daha büyük bir tutkuyla seviyorum. Biz iki ayrı yerlerden kopup geldik, kavuştuk bir noktada, yanı başımızdan küçük bir kol da alarak büyük bir nehir meydana getirdik; birlikte akıyoruz şimdi. Nicedir bu böyle. Hep de böyle olacak. Denize dökülene, ölene dek. Bizim için tek kozal mutluluk olabilir. Hiçbir şey bozamaz birliğimizi.

Çünkü sen. Sen ne can kadınısındır sen. Kırıklarının ucıyla şarkı söylersin. Buram buram tütürsün Cemal Süreya'nın yüreğinde. Sen yanımda ol, kam kasavet çeker gider. Türkülerimin, Mutluluk gelir ilim ilim. Sevdâ sözlerinin bini bir para.

Cemal Süreya, *On Üç Gönül Mektupları*, Can Yayıncılık, 2019

AHMED ARİF'TEN LEYLİ ERBİL'E...

Her neysen, şair, usta, mahpus, sürgün, acemi, yiğit ya da korkak,

SENİNLE DEĞERLENDİREBİLİM, SEVİYORSAM, sen olduğun içindir. UTANIYORSAM, sendem utanabilirim ancak. YIGİTSEM, seninle yiğit olurum elbet. Korkuyorsam, sensizliğin korkusudur bu. Daha ne canım kızmı? Dişine zar, boynuma ter olmasın gelir. Çim yirmi dört saat seni düşünmek. Ne yitce, ne sonsuz bir duydu, bilir misin ki? Leith motive mi ne işte güvancu bir söz ver bilmem yabancu dili -Zürat, Kört, Arap dillerini şiir gibi bilir ya hergelelik hoşuma gidiyor olmalı- onun gibi bir nen. Hayatımın en koyu ve belirlî çizgisi, motif, süredecek tadı SENSİN canım. İnşallah anlatabildim!

Seni sade, bir dost, bir sevgili, bir can parçam olduğun için değil; beni, bu garip ve tedirgin can, yaşama tutkusuna umutlan, aşktan, ölümü unutturun güzeli sevilerdenden yana o aziz duyulara, düşüncelere sımsıkı bağlayan bir dünya olarak seviyorum.

Leylî Erbil, *Ahmed Arif'ten Leylî Erbil'e Mektupları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013

SABAHATTİN ALİ'DEN ALİYE ALİYE'...

Sevdiğin ağlamak istiyorum. Ben son zamanlarda her şeyden umudumu kesmiş, kendimi gülmek, oynayan hayattan ayırarak birkaç türlü kitabın arasına atmış buluyordum. Sen bu karanlık ömrümün içine bir sevinç ışığı gibi, kurumağa yüz tutan eklinlere can veren bir nisan yağmuru gibi birdenbire geldin. Ben bu kadar bol hayat ve saadet yağmurunu altında kendimi umutlmuş gibiyim. Şimdi ömrümün bir tek gayesi var: bir gün evvel sana kavuşmak; seni kollamak.

Sabahattin Ali, *Filiz Ali, Filiz Hiç Üzülmesin*, YKY, 1995

saatlerce, senelerce hiç doymadan bakmak.

"Ben fena kız değilim, benim meyus olmayıp saadetin için hayatımı şimdi fedaya hazırım!" diyorsun. Aliye, bana böyle şeyler yazma... Sonra ben sana deli gibi aşık olurum. Senin ne iyi kız olduğunu biliyorum. Muhakkak ki hayatımda yaptığım ve yapabileceğim en iyi iş seninle hayatımı birleştirmek oldu. Bundan sonra ne diye kederli ve üzüntülü şeyler yazalım... İkimiz de yalnız neçeden ibaret mektuplar yazmalıyız.

Sabahattin Ali, *Canım Aliye*, Ruhem Filiz, YKY, 2013

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NDAN EREN EYÜBOĞLU'NA...

Bucişim. İkimiz de, senle ben, çok çalışacağız ve belki de; "Raflarda görülmek, bilinmedik çiçeklerimiz" hiç olmayacak! Ama, bizim bir sürü taze her çiçeğimiz olacak. Açık bir gökyüzü gibi taze ve ıslak bir sürü çiçeğimiz olacak. Her zaman, her zaman çiçeklerimiz olacak...

Bucişim... Çok sevdiğim her şeyin kokusunu almak istiyorum. Bu kokularda benim anılarım saklı Benim, çocukluk anılarım! Haydi bakalım artık benim şiir yazma zamanım geldi!

Seni kucaklasam, daha iyi olacağım... Gel seni ağzından, küçük burundan, koca yeşil gözlerinden, koltuğundan öpeyim...

Sana koscoca bir demet çiçek yolluyorum. ıslak çiçekler, çiğdemler. Bembeyaz, ilpincecik çiğdem çiçekleri.

Bucişim. Seninle ne güzel çalışıyorduk... değil mi? Sen gittin... Ondan sonra, bir şeyler yapamadım. Senin benim küçük çalışma meclisimin, Benim biricik Neneçüğümün, Sen, benim Tonton İlahim Perimsin. Senin benim Tutankamon'umsun.

Ayk Mektepları, *Bedri Rahmi Eyüboğlu*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2000

ORHAN VELİ'DEN NAHİT HANIM'A...

Seni ne kadar çok seviyormuşum. Ne kadar sana bağlı imişim, her şeyim ne kadar senden ibaretmiş meğer. O senden beri senin için adeta deli olduğum zamanlar oldu. Bütün bunlara rağmen seni sevmek için bu on senelik zaman ne kadar azmış, şimdi anlıyorum. Belki bu mektuplarım, bu satırlarım senin tuhafına gidiyor. Ama emin ol

ufak bir mübalağam yok. Bilakis içimdekiler yazdıklarımdan çok daha büyük, çok daha mübalağalı. Zaman zaman ıstıraplı anlarımda seni nereden tanıdım diye düşünür, kızdırım. Şimdi aynı şeyi düşünüyorum ama başka şeyler duyuyorum. İyi ki seni tanıdım. Seni tanımasıydım; hayatımda böyle bir aşk bulunmasaydı, hayatım ne kadar boş bir hayat olacaktı. O boşluktan yalnız kendi içimdeki sevmek kabiliyetiyle kurtulamazdım. Çünkü hiç kimseyi seni sevdiğim kadar sevmemişdim.

Seni çok bekliyorum. Sensiz yaşamaya artık tahammülüm kalmadı. Senden başka hiçbir şey gözüme görünmüyor. Yalnız, yalnız seni istiyorum.

Orhan Veli, *Yeni Dünya*, YKY, 2014

İÇİ BOŞALTILAN BİR ÜLKENİN HAZİN HİKÂYESİ!

“Bir kurumun içinin boşaltılması denince hem medyanın hem de vatandaşın aklına ilk gelen ve dolayısıyla ilgisini esas cezbeden konu, o kurumun kasasının boşaltılması. Yolsuzluk, hortumculuk ya da vurgunculuk, adına ne dersenez deyin, bunların hepsi hukuken cezalandırılması gereken suçlar. Ancak en az onlar kadar önemli olan bir başka içini boşaltma yöntemi de, ülkemizde sıklıkla karşılaştığımız gibi eğitimden yargıya, bürokrasiden sanata, sağlık sisteminden sivil toplum örgütlenmelerine kadar tüm kurumların liyakatten mahrum ellere terk edilip, iradesinin siyasi yönlendirmelere teslim edilerek değersizleştirilmesi, itibarsızlaştırılması.”

Nihat Sırdar

HAVALİMANI

Değişmeyen tek şey değişimdir diyorlar ya. Hiçbir şey bu yüzden sonsuza kadar sürmüyor işte. Yıllar sonra bu yazıyı okuyanlar ne günler yaşanmış, neler olmuş memlekette, bunu nasıl yapmışlar diyecekler.

İstanbul'un ilk havalimanı Yeşilköy bölgesine yapılmış. Birinci Dünya Savaşı'nda da Rus işgali sırasında da -evet Ruslar Yeşilköy'e kadargelmıştır- aktif olarak kullanılmış, sonraki yıllarda gelişerek ve büyüyerek Atatürk Havalimanı olmuş. Dünyanın sayılı havalimanlarından biri haline gelmiştir.

Dünyanın en stratejik meydanlarından biri olduğunu, İSİD'in tüm dünyada sansasyon yaratsın diye yaptığı 28 Haziran 2016 saldırısından bile anlayabiliriz.

Gelişen ve büyüyen İstanbul'un bir tane daha havalimanına ihtiyacı olduğu zaten bilinen bir gerçektir. Ancak uzmanlar Atatürk Havalimanı ve Sabiha Gökçen Havalimanının kapasitelerini artırılarak bu ihtiyacın en azından 20-30 yıl ötelenebileceğini söylüyorlardı.

Buna rağmen bir meydan daha yapılacaktır, bunun kent gelişimine bağlı olarak Doğu-Batı aksında yapılması planlanmış hatta bu iş için Silivri tarafında karar alınmıştır.

Ancak beklenmeyen oldu ve liyakatsizlik diye bir virüs ülkemize bulaştı. Bu virüsün üstüne bir de beton karışınca iş çığırından çıktı. **Beton ve buna bağlı rant komplikasyonu şehir kanı olan yeşil alanların doğru hıza yayıldı.**

Dolayısıyla Silivri'de yapılması planlanan yeni havalimanı kuzeye taşındı. "Buraya uçaklar iniş kalkışta sorun yaşar mı, meteorolojik geçmiş nasıldır, rüzgâr ölçümü yapıldı mı, ulaşım nasıl olacak?" gibi sorulara "Buraların etrafına ne bina yapılır ha, bombas araziler, havaalanı olunca uçar bulurlar!" gibi tepitler yapıldıca nur topu gibi bir meydanımız oldu.

Artık yeni bir havalimanımız var. Kullanmak mecburiyetindeyiz ve kullanıyoruz. Alternatif havalimanı Sabiha Gökçen'den yapılan uçuşlar azaldı. Hatta düşünün ki bu ülkenin bayrak taşıyıcı havayolu THY, Türkiye'nin en çok yolcusunu uçtuğu ikinci havalimanı Sabiha Gökçen'den uçmuyor bile. Alı markası Anadolu Jet uçuşları yapıyor sadece.

Daha da fenası Sabiha Gökçen'in 12 yıldır bitmeyen pist inşaatını şu andaeye kadar bitirip

işleten ve buradaki uçuş sayısı artıkkapara kazanan şirketler yapıyor.

Hâl böyleken adam kendi kapasiteye zarar verecek yeni bir pisti başka meydana yapar mı? Rekabet kanunu bırakın, rekabetin ruhuna aykırı!

Tüm bu abuklukların içinde bir de şehrin içinde bulunan, her türlü ulaşımı sağlamış, bugün sıfırdan yapmanız gerekse milyarlarca dolar harcamanız gereken bir meydana ise yıkıyorsanız o zaman az önce koyduğum tehis tam da yerini bulmuş olur.

Konuyla teknikte, hesapla, kitapla, bilimle açıklayamazsınız; liyakatsizlikle, iş bilmezlikle ve menfaatle açıklayabilirsiniz.

Bugün pistlerinin kırılmayaçalışıldığı Atatürk Havalimanına ilk hancerpandemi döneminde pistbaşına yapılan konu hastaneyle sokulmuştu aslında. Şu anda kanırtıyorlar.

İsmi Atatürk olan bir meydana kapatıp yerine açtığınız ismini Atatürk koymamak konusuna hiç girmiyorum. Girmiyorum çünkü bu arkadaşlardaki Atatürk alerjisini zaten biliyoruz. Genetik bir durum bu. Dedeleri ve onların babaları da Kurtuluş Savaşı sırasında aynı genleri taşıdıklarından İngilizlerin yanında durmuşlar, onlarla birlikte Mustafa Kemal ve arkadaşlarına karşı savaşmışlardı. O genler bunları yapıyor.

Bu yazıya tarihe not düşmekdiye yazıyorum. Üstelik yazdığım yer, seyahate gitmek için uçak beklediğim İstanbul Havalimanı.

Buradan daha çok uçağınız, bu şüphesiz. Ama içinden bir ses yakın bir zamanda buranın hem isminin hem de sahiplerinin değişeceğini söylüyor.

Değişmeyen tek şey değişimdir diyorlar ya. Hiçbir şey bu yüzden sonsuza kadar sürmüyor işte.

Yıllar sonra bu yazıyı okuyanlar ne günler yaşanmış, neler olmuş memlekette, bunu nasıl yapmışlar diyecekler.

Bunu söyleyenler de bugün dalga geçer gibi "7 kusağı yoktur, Teknofest kusağı vardır" dedikleri ve

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://ranteey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Levent Erden

itinayla klişe bükülür 3

Adını, zamanın ruhuna uygun kavramlara göre değiştirip hep "insan" dese de genelde insanı, bireyi hiçe sayan, bu sorumsuzluğun rahatlığıyla hüküm süren bir yapıdır İğgKaç.

Her çalışan İğgKaç zulmünü tadacaktır.

Zincirlikuyu girişinde tabeladayazanın bu versiyonu bütün iş yerlerinin girişinde de asılıdır. Sadece görülemez. Ama hissedilir. Unutulmayacak kadar. İş yeni değil, bu gerçek değişmez. Çünkü ilk değişmez. Kurumlar, iş kolları ve alanları ne kadar farklılaşırsa farklılaşırsa, niteliği ne kadar değişirse değişsin; insanların yetenekleri, zekaları, bilgileri, donanımları ne kadar farklılaşırsa farklılaşırsa, iş yapış şekilleri, iş akışları, ilişkiler biçimleri ne kadar değişirse değişsin, teknolojinin her işin merkezine oturmasıyla, neredeyse her gün, işin parçalarının yeniden tanımlanması ve evrilmesi gereği istediği kadar artsın... **İğgKaç anlayış ve işleyiş şekli hiç değişmez. Değişmesi gerektiği düşünülmez. Teklif dahi edilemez.**

Doksanların sonuna kadar, genellikle de genç emekli askerlerle yönetilen personel müdürlükleri pek kısa sürede insan kaynaklarına dönüşüverdi. Sivilleşti. Başına genelde kurumun başka yerinde yönetici olması pek zor insanlar getirildi. Bu rütbenin itibarı tavan yapmıştı. En tepe yöneticiye bağlı ama neredeyse bağımsız bölüm hâline geldi. Kurumun girişini tuttuğu için de neredeyse bütün çalışanları ilk andan belirlenmiş, sonra da terfilerden yatay geçişlere, zamlara kadar herkesin hayatını kontrol edebilir duruma gelmişlerdi. En büyük rahatlıkları da herhangisi bir sonuçtan hiç sorumlu olmamaları.

Herkesin başarısını ölçmeye kalkanların başarı kriterleri epey gödük, hayatın her hafta tamamen değiştiği bir dönemde, yılda bir yapılan değerlendirme toplantılarıyla her bir çalışan üzerinde "unutma beni haahal" baskısı sürekli kınıyor, kimse onlardan bağımsız çalışmıyordu. Üstelik iş değiştiren kartvizitinin logosu farklı, kafası tıpatıp aynı insanları sıfırdan aynı şeyi yaşıyor. Hiç değişiklik olmadan. Daha ilan veya duyurudan başlayan aynı sabit kışelerle:

- Saygın (bu sıfat önde gelen, makbul, muteber... gibi aynı ayrımcılıkla ama başka ifadelerle ikame edilebilir) bir yüksekokuldan memur olmak ve yanına da eklenebilecek olan kişilerden biri: Lisansüstü derecesi tercih sebebdir. YÖK'ün sev, idare, kontrol ve yönlendirmesinde bulunan 200 küsur üniversitenin diploması pratikte kıyafet mendil seviyesine indirginer. Bazen 10 bazen 15 okulun dışındakilerle karşılar. Yüksek lisans falan olsa bile... Diğerleri zaten lisansla okuduklarını bir kere daha

okutmaya zorlanan kısır sistemde yüksek lisans yaparlar. Mühendislerin, her şeyi bildiği için embiye yapıp herkesin önüne geçmeye hak kazandıkları yaygın düşünce olsa da okulun adı hep önceliklidir. - Prezantabl (doğru yazılış zor,

doğru okunuşu ise nadirdir) okuyanlar "aaa ben paçoğ bir berduşum, prezante edemem" diyerek kendi kendisini elemesi mi bekleri? Nedir kriterleri? Kravat, takım, inci kolye, döpiyes mi? "Cim" kasları mı? Sağ baş mı? Bilen var mı? Hiç bilen oldu mu?

- Konusunda en az üç yıl tecrübeli: Yani yeni mezun çalışamaz! Pekli bu insanları kimse almazsa yeni mezun üç sene tecrübeyi nerede bulacak? Köle ticaretinde tabii. İşsizlik durumundan vazife çıkarmanın en meşru yolu: stajyerlik müessesesi. Bekleüş vermeden insanları sırf sıviye tecrübeyazabilmek için bedava çalıştırmak. Bir iki ay staj yapanlara fotokopi çektiği diğerlerine her türlü işi yaptırmak. Staj bir türlü bitmez, kadroya geçilemez. Vaat sürer ama. Bazı insafıllar yemek biçiş, daha insafıllarservis ya da yol parası vererek ruhlarını temizler. Kanunsuzluk çok önemli değildir, sigorta gibi ısrarlar olursa staj bile yaptırılmaz.

Oldu da görüştüye çağrıldınız. Isınma turları bile klişe yuvadır;

- Kısaca kendinden bahset... Zaten zar zor, ter içinde bir sıvi yazmışsındır. Her şey orada zaten vardır. "Kısa" tanimsız olduğu için ne varsa anlatırsın. Onun için insafsız olanlar, "Bize kendini üç kelimeyle anlat..." deyiverir. "Akıllı, çalışkan, yorulmaz" desen ne olacak "sarsak, tembel, unutkan" desen ne olacak sanki.

- Bizi niye tercih ettin? Bu ilfât ve güzellemebeklentisi sorunun cevabı aslında nettir. Tercih falan etmedim. En az 15 yere sıviyi gönderdim.

Kimi birini arıyor diye duydum kimine olta attım. Birak şirketi, pozisyonu bile artık çok önemli değil, bir şekilde işe girmem lazım... Diyemiyorum insan maalesef.

- Seni neden işe aldım? Haydaaaa... zaten sıvi gönderdik, üç kelimeyle de uzun da anlattık, daha ne dememi istiyorsunuz?Tam bir "kıvrın karışımızda, kuyruk sallı, takla at, başka ne marifetin var görelim" sorusu. "Süründürmeden, otoriteme boyun eğmeden, egomu beslemenden sana iş yok burada" demenin başkayolu. Evlenme programlarındaki mal beyanıyla cevaplanan "Seninle neden evleniyim?" sorusunun benzeri. Ama gariban çulsuz Yoksa "Ben bilmem kimin yeğeniyim..." gayet yeterli cevap.

Sonra değerlendirmeye soruları gelir, tek kriter "iyi" ve "kötü"dür. Onların da neye, kim göre olduğu belli değildir:

- En iyi, en kötü özellikleriniz ya da güçlü ve zayıf yanlarınız? Daha işini bilir takıllılar "geliştirmeye açık yönleriniz"

dese de iyi-kötü sarkacı çalışır. Sessiz sinema oyunlarının hiç bulunamaz meşhur "Erguvani İstimbüt"u gibi sorular da artık kanaksandığı için zavallı aday da hazırıklı gelmiştir. "En zayıf yönüm mükemmeliyetçi olmak" gibi zıvalara bile sığır. O iyi yönlerini "çalışkan, dakik, dayanıklı olmam"

İĞĞ

KAÇ

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

ZAFER ALGÖZ

ZAFER ALGÖZ

KEN TAÇ DİS

Usta oyuncu Zafer Algöz, merakla beklenen üçüncü kitabı *Ken Taç Dis* ile mizah serüvenine devam ediyor! Mizahın, sevincin ve hüznün bir arada olduğu, şaşırtıcı ve soluksuz bir maceraya hazır olun...

OSMAN PAMUKOĞLU
DEBRELİ HASAN
Debreli Hasan, 22 yıl aşkın dağlarda yaşadı. Zenginden aldı yoksula dağıttı. Hükümet kuvvetleri ve farklı milletlere mensup komitacılar yıllarca felik felik onu aradılar, fakat asla yakalayamadılar... Etkiyalık tarihinde başka bir örnek yoktur. 20. yüzyılın başlarında Rumeli'den bir Debreli Hasan geçti destansı yaşamıyla...

OSMAN PAMUKOĞLU
GERONIMO
Geronimo, Kızılderililerin Apaçi boyuna mensup bir Savaş Lideri. Şef ve Şamandır... Meksikalı ile Amerikalıların topraklarını işgal etmelerine karşı destansı bir mücadele verdi. Korkmaz, pes etmez ve boyun eğmez bir karaktere sahipti... 17 yaşında Savaş Lideri seçildi. Kızılderililerin değişimle ölüme bile yenilmedi.

EDİZ HUN
FİKRİ GİBİ GEÇTİ
Fakir ama gururlu erkekler, amansız hastalıklara yakalanan kadınlar, imkânsız aşklar... Ediz Hun, Yeşilçam'ın başkahramanlarından biri. Onu hep canlandırdığı karakterlerle beyaz perdeden izledik, ama işin bir de perde arkası vardı. Ediz Hun bu kez gerçek bir hikaye anlattı. Cihangir'de başlayıp Norveçe kadar uzanan bu hayat hikâyesinde başrol yine onun.

SEMA ÇEKER
MASAL KADIN
Haydi gelin, hep birlikte alt edelim canavarları üç başlı ejderhaları, kötü kalpli büyücüler, zalim padişahların zorbalıklarını ve zorla öpmeye çalışan çirkin kurbakaları... Sema Çeker'in ilk kitabı *Masal Kadın*'nin her dizisinde, aştığımız her engelle birlikte içimizdeki bilgi ve vahşi kadına vurduğumuz kilitlerden birinin açılmasına izin verelim.

HANDE ÇİĞDEMOĞLU
KÂĞIT KESİCİ
Hande Çiğdemoglu, hayata dair olsa da pek konuşulmayan, kâğıt kesici gibi sırlatan konular işliyor. Çeşitli insanlık durumlarını ve hayatın gerçeklerini görünür hale getiriyor. Böylesine olgun bir ilk kitap olan *Kâğıt Kesici*'nin ve Hande Çiğdemoglu'nun edebiyat yolculuğunu umutla takip edeceğim.

Zafer Livaneli

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranterey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Marcus Graf

sanatçının boku

Sanatçının Boku, muhtemelen Manzoni'nin en eleştirel ve en yaygın şekilde tanınan eseridir. Mayıs 1961'de, sanatçının 90 adet ufak konserve ürettiği, içlerine de kendi dışkısından 30'ar gram koyduğu söylenir.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında modern avangartlar arasında bazı sanatçı ve eğilimler, sanatın genel kaygısını form, estetik ve güzelliği olduğu fikrinden uzaklaşmaya başladılar. Mondrian, Malevich ve en önemlisi Duchamp, eserleriyle bir sanat eserindeki en önemli şeyin fiziksel konular değil, eserin fikri olduğunu vurguladılar. Bu sanat kavramı II. Dünya Savaşı sonrasında giderek yaygınlaşmaya başladı. Fikrin zirve noktası ise 1960'ların sonlarında "Kavramsal Sanat" ekolünde karşımıza çıkıyor. Bu ekol dahilinde, sanatçıyla izleyicinin sanatın felsefesinin, ontolojik anlamının kurumsal bağlamının arasındaki ilişkiyi inceliyor.

Sanatın varlığı ve sanatortamı, piyasası ve koleksiyonlaşmasının arasında karşılıklı ilişkisi kuvvetli şekilde sorgulayan sanatçılardan biri Piero Manzoni'di. Bu sebeple bu ayki Sanat Kafası yazımızda sanatçının 1961'de ürettiği ünlü eseri *Sanatçının Boku* (Artist's Shit) 'nın bahsedeceğiz.

Piero Manzoni 13 Temmuz 1933'te İtalya'nın Cremona vilayetine Soncino'da doğdu. Savaş Sonrası Avrupa sanatının en çikan sanatçılarından sayılan Manzoni, sanat nesnesinin tabiat ve anlamını köklü biçimde sorgulayarak sanat fikrini derinden değiştirdi. **Yeni gerçekçi sanatçı, Yves Klein'den etkilenen Manzoni,**

hazır nesne fikrini öne çıkararak çalışmalarında gündelik ve sanatsal nesneleri ele alarak hem toplumda hem de sanat ortamında tüketimin etkilerini eleştirirdi.

Sanatçının Boku, muhtemelen Manzoni'nin en eleştirel ve en yaygın şekildedir. Mayıs 1961'de, sanatçının 90 adet ufak konserve ürettiği, içlerine de kendi dışkısından 30'ar gram koyduğu söylenir. Konservelerin ilk fiyatı, o dönemde 30 gram altının fiyatıyla aynı olacak şekilde belirlenmişti. Dönemin altın fiyatları baz alınarak (1960'ta gram altın fiyatı \$1.12) konservelerin her biri -piyasasına göre değeri- yaklaşık göstermekle birlikte -337 şeklinde fiyatlandırılmıştı. Günümüzde bu konserve ürünün her köşesinden sanat koleksiyonlarında yer alırken açık artırmalarda fiyatları \$300.000'i bulabiliyor.

Sanatçının Boku, bir sanat eserinin anlatsal, güzel ve dekoratif olması gerektiği şeklindeki geleneksel fikre yönelik radikal bir saldırıdır. Aynı zamanda modern sanatın duyusal ifade içermesi ya da evrensel şekilde biçimi olması fikrine de karşı çıkar. Bunun yanı sıra eser, sanatın sanat dünyasında bir ekonomik meta olması kavramını da eleştirir. Manzoni'nin eseri aynı zamanda sanatçının önmünü de alaycı bir şekilde sorguya alır. Pönesan'ta sanatçıların resimlerini imzalamaya başlamalarından beri toplum, sanat eserlerini yaratan kişilere ilgi ve merak göstermiştir. Sanatçı böylece, ürettiği eser kadar önemli bir hâle gelmiştir. Yirminci yüzyıl ortalarında yeni gelişmekte olan tüketim toplumuna kibeleli kültür ve medyanın da etkisi sayesinde sanatçı bir kamu figürü hâline gelmiştir. Sanat dünyası sanatçıları; azizlere, dâhilere, öcülere, süperstarlara ve ünlülere dönüştürmüştür.

Özneselli, bireysellik ve içtenliği modern sanatta abartılmış, koleksiyonların bir eser aldıkları sanatçının bir parçasını aldıkları düşüncelerine neden olmuştur. Sanatçının ürettiği her şey, onun hayatına ait bir parçadır olarak görülmüştür. Yararım süreçte yaşamış tüm korku, neşe, hayal ve kâbuslar, öfke ve mutlulukları ile taze bir müz bantıdır. Bu bağlamda Manzoni, 1960'ların sanat dünyasında giderek önem kazanan, sanata yönelik kurumsal eleştiri alanında en çikan bir sanatçı hâline geldi. Bunun yanı sıra birçok gerek sanatçıyı etkileyerek 1960'ların sonunda Avrupa'da ortaya çıkan bir sonraki sanat akımı, Arte Povera'ya da zemin hazırladı.

Piero Manzoni, 6 Şubat 1963 tarihinde atölyesinde kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti. Aynı dönem sanatçı ve arkadaş Ben Vautier, Manzoni'nin ölüm sertifikasını imzaladı ve belgeyi bir sanat eseri ilan etti. Bu anlamda sanatçının eserler bütünü yaşam, ölüm ve sanat arasındaki karşılıklı ilişkiyi vurgulayan bir yapıya sahiptir.

Piero Manzoni, Artist's Shit (Sanatçının Boku), 1961
Taze işlenmiş, üretilmiş ve konservelemiş, 30 g. No: 80
Modern Sanatlar Müzesi, New York

Aynı koleksiyon parçaları gibi bu faktörler de bilirmesi ve mümkün olduğunca sahip olunması gereken şeylere dönüştü. Bir sanat eseri satın almak, sanatçının hayatının bir kısmını, sanatçının kendisinin bir parçasını alma eylemi hâline geldi.

Bu konuyla ilgili, Aralık 1961'de Manzoni, arkadaşları Ben Vautier'e yazdığı mektupta şöyle diyor: Bence tüm sanatçılar parmak izlerini satışın ya da kim en uzun çizgiyi çizilebilir mi diye yarışmalar düzenlesin ya da tenekeye sıçır konserveyi satın alarak. Parmak izi, kabul edilebilecek tekkisli işaretdir. Şayet koleksiyoncuları sınırlı bir şey istiyorlarsa; yani gerçekten sanatçıya özel, sanatçının içinden bir şey; sanatçının boku var, işte o gerçekten sanatçıya ait.

Piero Manzoni, sanatçının yaşamı ve eserleri arasındaki karşılıklı ilişkiyi yönelik bu anlayışı, alaycı bir şekilde kelimesi kelimesine ele alıyor. Eseri, bir sanatçının yaptığı her şeyin sanat olduğunu ortaya koyuyor. Daha da önemlisi Sanatçının Boku aynı anda sanatçının ürettiği her şeyin aynı zamanda satılacağı kanıtlıyor. Eser nihayetinde kontrolsüz kapitalizm çağında sanatçının ürettiği her şeyin, gelecekte ekonomik değerinin yükselileceğini açığa çıkarıyor.

Bütün bunların yanında, **konservelerin içerisinde neyin bulunduğu hâlen**

çok tartışmalı bir konu. Zira konserve, esere zarar verip ekonomik değeri azaltmadı ancak mümkün değil. Kimse konserveyi içinde ne olduğunu gerçekten bilmiyor.

Bu sebeple konserveyi içinde ne olduğunu ilgili çeşitli teoriler ortaya atılmış. İçlerinde yalnızca alçı olduğu yönünde rivayetler bile dönme. Konserveyi röntgeni çekilemediği veya taraması yapılamadığı için, *Sanatçının Boku*'nun hakiki içeriği bilinmiyor. 1989 yılında sanatçı Bernard Bazile, Manzoni'nin eserlerinden birini açarak "Piero Manzoni'nin Açık Konserve" adlı altında sorguladı. İçinde dışkı değil, beze sarılı bir nesne olduğu açığa çıkmıştı. O hâlide görüyoruz ki Piero Manzoni bizi bir kez daha kandırarak *eserini* kavramsal bir katman daha eklemiştir. Tabii bu müstakil konserveyi içerisinde sanatçının dışkısı olmasa bile, tenekelelerin içlerinde dışkı olmadığı kanıtlanamaz. Bunun için 90 konserveyi her birini açmak gerekir ve böyle bir eylem de görünüşe bakılırsa söz konusu olamaz.

Piero Manzoni sanat dünyasına aldığı yolu ve sanat piyasasının statüsünü eleştirilerek sorguluyordu... Eseri, Fransız sanatçı Marcel Duchamp'ın 1917 tarihli, piyasa sorguladığı hazır nesne *İşareti* (Fountain)'nin radikalizmine yeniden yorumlanması şeklinde anlaşılabilir. Manzoni'nin bu eseri aynı zamanda, Manzoni Cezanne'nin 1919 tarihli eseri *Comedien* (Comedian) için yeni kaynağı oldu. Sanatçı eser olarak, Art Basel Miami sanat fuarında galeri duvarına taze bir müz bantıdır. Bu bağlamda Manzoni, 1960'ların sanat dünyasında giderek önem kazanan, sanata yönelik kurumsal eleştiri alanında en çikan bir sanatçı hâline geldi. Bunun yanı sıra birçok gerek sanatçıyı etkileyerek 1960'ların sonunda Avrupa'da ortaya çıkan bir sonraki sanat akımı, Arte Povera'ya da zemin hazırladı.

Piero Manzoni, 6 Şubat 1963 tarihinde atölyesinde kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti. Aynı dönem sanatçı ve arkadaş Ben Vautier, Manzoni'nin ölüm sertifikasını imzaladı ve belgeyi bir sanat eseri ilan etti. Bu anlamda sanatçının eserler bütünü yaşam, ölüm ve sanat arasındaki karşılıklı ilişkiyi vurgulayan bir yapıya sahiptir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://iranet.org>

1 Gündelik hayatımızın bir parçası hâline gelen plastik atıkların doğada çözünmesi uzun yıllar almaktadır. Çevreye verdikleri zararın yanı sıra besin zincirine dahil olan plastikler, ekosistemin dengesini bozarlar. Sizce günlük hayatta en çok kullandığımız plastik çevre kirleticisi hangisi?

- a) Saklama kabı
- b) Poşet
- c) Pet şişe
- d) Çöp kovası

2 Ülkemizde yürürlükte olan bir projeye her yıl 1,1 milyon ton plastik atık geri dönüştürülüyor. Böylece 1 milyar dolardan fazla plastik ham madde ithalatı önlenmiş oluyor. Geri kazanım oranı ise %13'ten %22,4'e çıkmış bulunuyor... Söz konusu proje hangisi?

- a) Düşük Karbon Projesi
- b) Yeşil İklim Projesi
- c) Kadın ve Çevre Projesi
- d) Sıfır Atık Projesi

3 Mikro plastikler, plastik lif ve parçacıklardan oluşur. Kullandığımız pek çok eşyada barınırlar. Mutfak eşyaları, kişisel bakım ürünleri, oyuncaklar, inşaat malzemeleri... endüstriyel üretimde kullanılan mikroplastikler, atıklardan suya, suların toprağa ve doğaya yayılırlar. Mikro plastiklerin boyutunu biliyor musunuz?

- a) <5mm
- b) >5mm

4 "Plastik" terimiesas olarak Yunancadan gelmektedir. "Döküme uygun" anlamına gelen "plastikos" ile "dökme" manasındaki "plastos" sözcüğünden türetilmiştir. Plastikler ilk olarak hayatımıza 1862 yılında girmiştir. Peki plastiği icat eden İngiliz mucit kimdir?

- a) John Wesley Hyatt
- b) Leo Hendrik Baekeland
- c) Alexander Parkes
- d) Samuel Morse

5 Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 22 Aralık 2020 tarihli ve 274510 sayılı "Bakan Oluru"yla plastik poşetlerde "Çevreci Slogan" kullanımına dair güncellemeler bulunmuştur. Bu poşetlerde aşağıdaki sloganlardan hangisi kullanılmaktadır?

- a) Çevreni sahiplenmek için sıfır atıkla mücadelele var mısın?
- b) Sağlıklı bir çevre için "Atıklar Geri Dönüşüm!"

6 Pasifik Okyanusu'nda, büyük bir kısmını mikro plastiklerin oluşturduğu, bir çöp adası bulunuyor. Sizce bu 1.8 trilyon parçadan oluşan 80.000 ton plastik, okyanusta kaç kilometrekarelik bir alanı kaplıyor?

- a) 500.000
- b) 1.000.000
- c) 1.600.000
- d) 2.000.000

7 Plastik atıklar birçok sektörü etkiliyor. Kirliliğin denizlerin olduğu bölgeler turistlere rağbet görmüyor. Üstelik bu bölgelerde insan sağlığı etkilenecek bulaşıcı hastalıklar yayılıyor. Buna göre nihai durumda hangisinin uğradığı zarar bütün seçenekleri etkiliyor?

- a) Balıkçılık
- b) Gıda sektörü
- c) Temizleme çalışmaları
- d) Ekonomi

8 Plastiklerin doğada çözünmesi 20 yıl ile 1.000 yıl arasında değişiyor. Atıkları zararsız hâle getirmek için belli başlı atık yönetimi prosedürleri uygulanıyor. Hangi seçenekteki prosedürlerin sıralaması doğru?

- a) Önleme, azaltma, geri dönüşüm, enerji geri kazanımı, yeniden kullanma, bertaraf
- b) Önleme, azaltma, yeniden kullanma, geri dönüşüm, enerji geri kazanımı, bertaraf

9 Yer altı suları, çöplerdeki plastiklerin toprağa karışmasıyla kirlenmektedir. Atrafa rastgele atılan plastik poşet ve kapların kirliliğe olan etkilerini saymıyoruz bile. Peki plastik atıkların %80'i sulardan kaynaklı kaynaklardan ulaşırken, %20'si nereden ulaşıyor?

- a) Havasal kaynaklardan
- b) Ormanlardan
- c) Denizcilik faaliyetlerinden
- d) Sanayi atıklarından

10 Plastik de hızlı tüketim ürünlerinden biri. Bir poşetin ortalama kullanım süresi 12 dakika. Tek kullanımlık bu malzemelere günbegün alışıyoruz. Fakat bu dünya için plastik kullanımı en aza indirmek elyiz. Bu amaçla hangi alternatif malzemeyi kullanmamamız gerekir?

- a) Cam
- b) Kâğıt
- c) Tahta
- d) Plastik

Çevreler: 1-b, 2-d, 3-a, 4-c, 5-b, 6-c, 7-d, 8-b, 9-c, 10-d

Haziran 2022 - Sayı: 95 - Ayık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Ayık Yayın Süresi: Yayın Sahibi: KAFKA Grup Reklam Yayıncılık LTD.ŞTİ.
Sorumlu Müdür: Mehmet Çanga, Genel Yayın Yönetmeni: Ayça Dönmez, İktisadi
Gözetim Yönetmeni: Volkan Güneş, Kapak: Nihan Arslan
Okuyucu Temsilcisi: Ayşe Nur Seyhan Reklam-iletisim@kafa1500.com
Adres: Kocayolu Mah. Salih Orturtak Sok. No: 37 Kadıköy / İstanbul Tel: (0216) 426 88 88
Başkuruluş Gazetecilik A.Ş. 29 Ekim Cad. İhsas Plaza No: 11/A41
Yenibosna / Başkuruluş / İstanbul Tel: (0212) 454 10 70 Dağıtım: (0212) 354 39 09
www.kafa.com.tr biziayazin@kafa1500.com

KAFKA Dergi'nin tüm hakları, yayıncı, dağıtım ve abonelikler için hakları saklıdır. Herhangi bir şekilde yayıncıya, dağıtım ve abonelikler için hakları saklıdır. Herhangi bir şekilde yayıncıya, dağıtım ve abonelikler için hakları saklıdır. Herhangi bir şekilde yayıncıya, dağıtım ve abonelikler için hakları saklıdır.

NE ARARSAN ŞOK MARKET FİYATINA CEPTE ŞOK'TA

TESLİMAT
ÜCRETİ
YOK!*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

0 850 808 00 00

sokmarket.com.tr

*50 TL ve üzeri alışverişlerde CepTe Şok teslimatı ücretsiz gerçekleştirilir.

**KENDİNİ
KURTARMAYANI
KİMSE
KURTARMAZ.**